

מול התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

שנה י"ד גליון תרמ"ד

וארא

א' שבט תש"ע

אמר ויבוא ערוב כנים בכל גבולם

בבית מהודר בתכלית היופי, כל מעדני וחמדות תכל הושקעו בה, ישב לו העשיר ברוב עשרו ומשם פקד על כל נכסיו הרבים הפזורים בכל קצוי הארץ, ועל כל אוצרותיו הרבים המלאים כל טוב.

העשיר בהיותו ירא ה' ומאמין שהכל בא לו מאתו ית"ש, הקציב כל יום שעה מיוחדת אשר פתח ביתו לרווחה לעניים ודלים שיבואו לקבל מנת חלקם כדי לכלכל ביתם, ומדי יום ביום פזר נתן לאביונים כל צרכיהם אשר יחסר להם ביד רחבה ובנפש הפיצה ובסכר פנים יפות.

ויחי היום, כאשר עת הזמיר הגיע וזכה להכניס את בנו לשמחת אפרינו, הודיע לכל באי שער עירו הקרובים והרחוקים שיבואו בהמוניהם ביתר שאת ויתר עזו להשתתף ולקחת חבל ביום שמחת לבו זו יום ההתונה.

בערב קודם יום ההתונה השתרגו שורות רבות של עניי העיר אל מול דלת בית הגביר לסעודת העניים, ארימעי התונה, שהקדים לעשות כמנהג גוברין יהודאין בעלי היכולת, וכטוב לבו הואיל למלאות ידי העניים הבאים לקחת חבל בשמחתו במלואי הפניים וכולם שבו לאהליהם בשמחה וטוב לבב.

ויחי למהרת, בעת הסעודה הגדולה סעודת יום האפריון עצמו ראה אחד המשתתפים את אחד העניים, מיסב שנית בין כל המסובין, לא היה יכול להתגבר על סקרנותו, ניגש אליו ושאלו בדרך צחות, מן הסתם למען קרבתך הגדולה להעשיר הבעל שמחה ראית לנחון להשתתף שנית בשמחתו פעמיים באהבה, השיב לו העני: אמש באתי להשתתף בשמחתו בכל כלל עניי עירך והיום משתתף אני בזכות היותי קרוב משפחה אל המחותן.

במשל נאה זו מכאן באר היטב בספר קהלת יצחק את מאמרו"כ (תהלים קה לא) "אמר ויבוא ערוב כנים בכל גבולם", דהרי לפי סדר המכות בתורה מכת הכנים היתה המכה השלישית, ואחריה ה' מכת ערוב, ומפסק זה משמע שהכנים באו אחר מכת ערוב.

אכן לפי האמור יובן היטב כי מכת כנים שימשה פעמיים, בראשונה היא באה בפני עצמה בתור המכה השלישית, ובשניה על היותו מחותן, בתוך שאר כל החיות והרמשים שבאו בהמוניהם במכת ערוב, אכן נעים זמירות ישראל בספר תהלים דיבר בקדשו אודות אלו הכנים שבאו במכת ערוב, ועליהם אמר ויבוא ערוב ובתוכם גם כנים בכל גבולם.

תוכן הענינים

- לקח טוב עמוד ב'
- קול תפילה עמוד ג'
- שבת בשבתו עמוד ד'
- דבש תמרים עמוד ה'
- בשפתי צדיקים עמוד ו'
- פרפראות להכמה עמוד ז'
- ודרשת וחקרת עמוד ח'
- פניני התורה עמוד י"א
- חוקים להורותם עמוד י"ג
- הילולא דצדיקיא עמוד י"ד
- דבר בעתו עמוד י"ז
- משולחן מלכים עמוד י"ח
- דברות קודש עמוד כ"ז

די היסטאריע

אנשי די תורה ודאס
קופת רבי מאיר בעל הטע

אין די יידישע שטיטל
היינט זענען די
בני חסידים ודאס
רבי'ס שטיטל
און די היסטאריע

עמוד ל"ח

להכנסת מודעות, ברכות מול טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להר"ר אלטער אשר אנטשיל

אילאוויטש הי"ו

011-972-527648437

היו נמונים לדינער הראשונה לטובת מולל "עצי חיים" ד'סאטמאר בני ברק צדקת רבי מאיר בעל הנס

שתתקיים אי"ה מוצאי"ק פרשת תרומה הבעל"ט, פרטים יבואו

לאמרי גארי צייגן

די מעלות פון

ג

א דריטע
מעלה איז:

דורך כולל עצי חיים

ווערט אויסגעפירט

רצון קדשו פון רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע

אז אונזערע אברכים
זאלן לערנען

אין אן אייגענעם קרייז

“פאר ס'איז געווען כולל
עצי חיים, איז און
גאנצנען אין אנדערע
כוללים אין די שטאט... בני
ברק איז א שטארק-
ציוניסט און
אנצויטישע שטאט... אז
און האט געזען ערשט
אנדערש, האט ער
איהערשלאגט א וי-ט-
גוטע השפעה”

ליקט מיר רבש הר"ק שליט"א
בסעות ויליאם טל מין הקדושת חיים וי"ע
ומנחת השטות לכות כולל עצי חיים די אטמאר בני ברק
ליקט שבת תשס"ט - בויליאמסבורג

נאך א מעלה איז...
קומענדיגע וואך אי"ה

ה כ ו נ ו !

דינער הראשונה

מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט - בעיר וויליאמסבורג

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפיו סופרים וספרים ע"ד מוסר והסידות נאמרים

מיד, עלך להודות בכך, כי אין כה' שהרי רואה אתה שאינך ברשותך אלא אתה ביד ה' כחומר ביד היוצר. (בארות המים) ☆

השכם בבוקר, בשעה שאדם משכים לעבודת קונו, והתייצב לפני פרעה פ"י יש בכחו לעמוד במלחמה עם כוחות הרע ולהכניעם. (ברכת יוסף) ☆

אני ה' בקרב הארץ, אני ה' אף בקרב הארץ למי שהוא שקוע בארציות. (זאת זכרון) ☆

ויצא מעם פרעה, ויצא היוצא מעם פרעה פ"י מעומק הרע, ויעתר אל ה' ראוי ומסוגל להתפלל. (אור לשמים) ☆

והפלה ה' בין מקנה ישראל, הקב"ה מבדיל בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים, כי גם הנשמיות של ישראל היו בעצם רחניות, בעוד שכל מעשיהם של המצריים הם נשמיות בלבד. (אמרי נועם) ☆

ולא יאסף הביתה וירד עליהם הברד, זה שאינו אוסף את קניניו הנשמיות אל הקדושה, וירד עליהם הברד פ"י בא לידי קרירות בעבודת השי"ת. (שפתי צדיק) ☆

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה, פרעה מלשון גילוי לומר דזה המתפאר בעבודתו לעין כל, אם כי ירא את דבר ה'; הרי בעצם אינו אלא מעבדי פרעה. (דברי המוצנע) ☆

הטאתי הפעם ה' הצדיק, אף כי המא פעמים רבים, הרי בעצם אין זה אלא אחד, שעד עתה לא האמין בה', כך שכל החטאים נובעים ממקור אחד, חסרון אמונה ודברה בה'. (עטרת ישועה) ☆

ידעתי כי טרם תראון מפני ה', אל תתיימר כי הנך כבר ירא שמים, בזה שאמרת מרב פחד מראת קללות אלקים, כי לאמיתו של דבר ידעתי כי טרם תראון מפני ה'. (קול שמחה) ☆

בגדר צווי לפרעה מלך מצרים, ובכחי גזירה שמוטל עליו לקיימה. (נועם אלימלך) ☆

ובני יצהר קרה ונפג זוכרי, יצהר הצדקים שמעשיהם מאירים ומצהירים, קרה ונפג מפיגים את הקרירות בעבודת השי"ת על ידי זוכרי שזוכרים את השי"ת בכל עת. (אילנא דחיי) ☆

ותלד לו את פינחס, מנה ראשי בית אברם עד פנחס, לרמו כי משה הגואל הראשון, הכן את בשורת הגאולה האחרונה, שעתידי פנחס זה אילתו לבשר. (אך פרי תבואה) ☆

ברש"י לומר לך ששקולין, כיון ששניהם לא תפסו מקום בבחי' ונתנו מה, לפיכך יכול להיות שקולין כאחד. (יגל יעקב) ☆

הם המדברים אל פרעה, למרות גדולתם הוא משה ואהרן שנתרו בענותותם ולא התנאו במעלתם. (באר מים חיים) ☆

תנו לכם מופת זכר, כאשר יטען פרעה תנו לכם מופת שיוכיח שישראל עדיפים על המצרים, היא תשובתכם שבאמת כן הוא, אלא כשם שמה שהקוק עליו שמו של הקב"ה, הרי ברנע שהושלך לפני פרעה יהי לתנין שנהפך לבריה טמאה, כך גם ישראל, אף שבאצם נעלים דם על המצריים, אך המקום הטמא מונע מהם להשיג השלימות הראויה. (שיחות חיים) ☆

כבר לב פרעה, היצר הרע המכונה פרעה הוא שמכביד את לבו של האדם ומסיתו לתאוות. (שארית יעקב) ☆

רק ביאור תשארנה, כיון שהצפרעדים מסרו נפשם ונכנסו לתוך האש, ביקש משה שישארו ביאור לתורות לדורות מעלת מסירת נפש. (באר משה) ☆

ויאמר למחר ויאמר בדברך, כדברך מדברי עצמך שאמרת למחר ולא אמרת

וידבר אלקים וגו' אני ה', אף שהשי"ת דבר אתו קשות בלשון אלקים, הרי בפנימיות אני ה' גנוזים רחמיו. (אוהב ישראל) ☆

בקל שדי, הקב"ה נתגלה לאבות כשם זה שפירושו הוא, מי שאמר לעולמו די ואמר לצרותינו די. (זרע קודש) ☆

אל אברם וכו', ברש"י אל האבות, לפיכך נקראו אברם יצחק ויעקב, אבות, לפי שכל משרתם היתה שעבודתם תימשך ללא הפסק על ידי בניהם. (שפת אמת) ☆

מבלות מצרים, בו ברנע שלא תבלו עוד לסבול את טומאת גלות מצרים תזכו להגאל. (הידושי דר"ם) ☆

לי לעם, אע"פ שעם הוא לשון גנאי, מבשר לנו התורה שגם בשפל המצב הרחוק, ולקחתי אתכם לי לעם פ"י יהיו ישראל רצוים ואהובים לפניו ית'. (שם משמאל) ☆

וידעתם כי אני ה' אלקיכם, המוציא אתכם וכו', בזכות וידעתם כי אני ה' אלקיכם הוא קבלת עול מלכות שמים, וזכו ישראל לצאת מסבלותיהם בכל דור דור, המוציא היא לשון הו"ה. (משמרת איתמר) ☆

ברש"י חבל על דאבדון ולא משתכחין, חבל יש להצמער על דאבדק על אותם שאומרים שהצדקים שהיו נאבדו בפטירתם, ולא משתכחין ואינם נמצאים, כי לאמיתו של דבר דם קיימים בכח קדושתם העומדת לעד. (תפארת שמואל) ☆

ויצונו אל בני ישראל, שציונם שיוכרו תמיד שדם בני ישראל זרע קדש בני אברם יצחק ויעקב. (אמרי יוסף) ☆

ואל פרעה מלך מצרים, בשורת הגאולה לישראל הוצאת מפי משה, היא

צדקת רבי מאיר בעל הנס

כולל עצי חיים

ב"ב

ארץ הקודש תובב"א

אלקא דמאיר עננו

ברכה לרא"ש משביר

באותות כבוד והוקרה, נברך בזאת השורה, ברכת מז"ט בשבח ושירה, אל מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, ובפרט מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה לטובת כוללינו, שלא יחסר המזג מאתנו, כדרך אבותינו הק' רבותינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו,

ב"ק הרב הגה"צ

רבי שלוי אליעזר מייטלבוים שליט"א

נשיא כוללינו הק'

לרגל שמחתו בביתו, קול רינה על שפתו, בהולדת נכדתו,

אצל התנו כבנו ענף עץ אבו"ת, חו"ב

הרה"ג ר' משה האראוויץ שליט"א

וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שמשמחה זו יושפע רב ברכות ושובע שמחות ברבי' והמשכה, ויוכה לראות ולרוות רב תענוג ונחת מהם ומכל המשפחה, וזכות מעשיו הכבירים למען הפרט והכלל, ילווה אותו ברכה והצלחה על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים למען עניי ארה"ק, וינהל את כוללינו הק' מתוך הרחבת הדעת דקדושה, וזכות קיום רצון קדשו של אביו רביה"ק זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב.

המברכים למען שמו ביקרא דאורייתא

הנהלת הכולל בארה"ב הנהלת הכולל בארה"ק

קול תפילה

אמרות קודש בענייני תפילה נאמרים,
על פרשת השבוע ערובים וסדורים

ע"י כח התפילה נגאלו לפני הזמן

ושמי ה' לא נודעתי להם. עוד ירצה, כי בא האדון ברוך הוא להשיב למשה על ששלחו קודם הקץ, ואמר כי הגם ששם קץ לחושך לצאת בני ישראל מארץ מצרים, והקץ עדיין לא נשלם, יש לך לדעת כי הקץ שעשיתי להאבות הוא בחינת אל שדי ובו שמתי לגלות גבול ואמרתיו לו ד', אבל בחינה אחרת לא נודעתי, פירוש לא אמרתי להם הקץ שיהיה באמצעות הרחמים אם יבקשו ויעוררו רחמים, כמו שעשו ישראל שבקשו ממני רחמים וידפקו על דלתי הרחמים קודם הקץ, לא נודעתי להם, ולכן הגם שלא שלמו ימי העינוי והצרה אף על פי כן רחמתי עליהם במדת הו"ה, והוא אומרו בתפילה אני ה', והבן.

(אור חיים הק')

תפילה רוחנית של בני ישראל

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי, "שמעתי את נאקת בני ישראל" שנואקים בעיקר על כך ש"מצרים מעבידים אותם" שהם משעבדים לעבדים אותם ואת רוחם ונשמתם, תעל תפילה כזו שהתפללו על שעבודם הרוחני כבר מוכרח היה השי"ת לשמעה.

(אנני אול)

בעת הצרה העיקר להתפלל על צער השכינה

והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגו' וידעתם כי אני ה' אלהיכם. לכאורה היה צריך לומר וידעתם כי אני ה' וגו', לפני שאמר ולקחתי אתכם לי לעם, כי מיד כשגאלם, גם לפני שקבלו התורה, כבר ידעו שה' הרצינים ממצרים. ונראה דכתיב (שמות א, נג) ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו וגו', דכאשר המצרים הצרו לבני ישראל התפללו אל ה' שישועים מצרתם ודחקם, אמנם כתיב (תהלים צא, טו) עמו אנכי בצרה, שהקדוש ברוך הוא כביכול צר לו בצרת ישראל, ולכן על פי האמת צריכה להיות עיקר תפילת ישראל על צרת השכינה כביכול, והצרה הפרטית של האדם צריכה להיות דבר צדדי בתפילה, אולם כאשר האדם נמצא בעת צרה קשה לו לחשב בשלימות את אופן תפילתו, אבל על כל פנים כאשר ה' שולח לו ישועתו נפדה מהצרה והלב מתרחב והמוח מתבהר, צריך הוא להודות לה' בעיקר על מה שעל ידי הישועה נתבטלה כביכול צרת השכינה, וזה צריך להיות עיקר שמחתו. ולכן הקדים הפסוק ולקחתי אתכם לי לעם וגו', שבשעה שתשמחו ותודו על אשר גאלתי אתכם מצרתכם, תזכרו כי אתם עמי ואני אלקיכם, ועיקר שמחתכם והודאתכם תהא על שעם ה' נגאל מצרתו.

(מהר"י מנעלות)

קודם התפילה צריך להתפשט מהגוף

ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ד'. נראה על דרך אמרם בשולחן ערוך (א"ח צח, א) שקודם התפילה צריך האדם להתפשט עצמו מה'גוף' שנקרא 'פרעה', וזה שאמר ויצא מעם פרעה, ואחר כך ויעתר אל ד' שתחלה יצא מהגוף, ואחר כך התפלל.

(מגיד מהלכות)

ובעמדי להוכיח במוסר שלא לשיח שיחת חולין בבית הכנסת, עניתי ואמרתיו לפרש הגמ' לעולם יכנס אדם דרך שני פתחים לביהכ"ס וכו', היינו שני פתחי פיות, ופרך כ' פתחים ס"ד, אלא אימא שיעור שני פתחים, הכונה עת יכנס לבית הכנסת להתפלל, ישער בדעתו כאילו ה' לו שתי פיות פתוחות, א' למילי דעלמא וא' לד"ת, וידמה בעיניו כאילו הניח הפה הפתוח לצורכי העולם מבחוץ, ועתה פיו פתוח רק לתפילה, ולא ישח כו שום שיחה בטילה בעודו עומד לפני ד', וכאילו הוא פה חדש ומיוחד לתפילה, וכמבואר באור גודל חומר עון מאן דמשתעי בני כנישתא וכו', דכתיב לשקוד על דלתותי לשמור מזוזות פתחי, הנה כפל ושינה את לשונו, לשקוד, לשמור, דלתותי, פתחי, אבל ירמוז לשקוד על דלתות של ביהכ"ס, לשמור מזוזות פתחי, הן הם השפתיים מלשח שיחת חולין בכביהכ"ס, וכתיב בתרי' כי מוצאי מצא חיים, והיינו דאסמיק לכאן יכנס שיעור שני פתחים כדפירשתי למעלה, ע"כ מי האיש החפץ חיים לא ישח שיחת חולין בכביהכ"ס ויארץ ימיו וגו' בקרב כל ישראל.

(י"ט טב לב פר' כי תבא)

☆☆☆

צריך לזכור שלא לדבר בבית הכנסת שום דיבר קל, חוץ מן התפילה... ואף שאר העם המתפללין בכוונה תפילתו גם כן יכול להיות שלא תקובל ח"ו בעון האחרים, ומכ"ש בשעת חזרת השי"ן ובשעת קריאת התורה, כי הוא דוגמת משה שעמד בהר סיני והשמיע הדיבור מפי הגבורה לישראל.

(עבודת ישראל אבות פרק ה')

עטרת זקנים בני בנים

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר בזה ברכת הודאה, קדם מע"כ האי גברא יקרא, רודף צדקה וחסד תדירא, נודע לעזו ולתפארה, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרת מוסדותינו המעטירה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, בעין יפה ובמידה גדושה, נערץ ואהוב על כל יודעיו ומכיריו, שמו הטוב בפעליו הכבירים הולכים לפניו,

הל"א הוא ידידינו ומבובדינו החשוב והמפואר

מוה"ר מאיר אפתלי פערל הי"ו

מנב"ל מוסדות "יטב לב" בארה"ק

לרגל השמחה שבמעונו, דון שיר ושבח בארמונו, בהולדת נכדו ני"ו

אצל בנו החשוב והגעלה מופלג בתורה וביראה שהורה

הר"ר אריה פערל הי"ו, אביו במאנטריאל יע"א

ובחזדענות זו כשהשטחה בטעונו, נברכו ונהללו בפניו, על כל הטוב והחסד אשר עשה עמנו, והשליך עצמו מנגד לבוא בעזרתנו, לפען הצלחת הפגניות לטובת מוסדותינו, שהתקיימו בעיר פאנסו ובארא פארק יע"א

צרופה בזה ברכתנו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שיזכה לרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וישיכל ויצליח בעבודתו הקדושה, לעמוד לימינו לרומם קרנינו במידה גדושה, ובשכר זאת בכל ברכאן דנפישא, וכט"ס.

החותמים למען שמו באהבה והערצה

הנהלת מוסדות יטב לב
בארה"ק

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים, על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

בשבת זוכים לאמונה ולרוח הקודש

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים. ויל' שמקודם כתיב ויאמן העם, וזה היה על ידי כח השבת שהכניס אמונה בלבם. דשבת בחינת מהימנותא שלימתא ועל ידי המגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת שהשם יתברך גואלן. וכיון שאמר פרעה תכבד העבודה וגו', ואל ישעו וגו', אל יהו משתעשעין ואל יהיו נפישין ביום השבת כמו שאמרו (מדרש רבה שמות פ' ה). על כן אף שאמר להם משה רבינו ע"ה כל הלשונות של גאולה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. מכל מקום לא נכנס בלב ישראל כיון שנחסר להם השבת והמגילות שהיה מביא בלבם האמונה בשלימות. וזהו שנאמר ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ובזוהר הקדוש (כה רוח בתראה, היינו רוח הקודש דכל ישראל בני נביאים כמו שאמרו פסחים טו). שהם בני אברהם יצחק ויעקב שהיו נביאים ומזה יש לכל אחד מישראל רוח הקודש לכיון המעשה אשר יעשה. ובשבת שהוא מדת מלכות פה תורה שבעל פה. ותורה שבעל פה על ידי רוח הקודש כמו שכתב הרמב"ן (ב"ב. כ) אז כל אחד מישראל משיג מבחינת רוח הקודש. וזהו שנאמר מקוצר רוח ממה שניטל מהם השבת שהיו זוכין על ידו לבחינת רוח הקודש. ואחר כך אמר משה רבינו הן בני ישראל לא שמעו אלי וגו', ואני ערל שפתיים שעל ידי שניטל מישראל השבת נחסר להם האמונה על ידי זה גרמו ואני ערל שפתיים שמשה רבינו היה המנהיג שלהם. ולא אמר כבוד פה וכבוד לשון כמו שאמר בתחלה על שהדיבור בגלות. שהרי כבר הובטח ואנכי אהיה עם פיך. רק אמר שנחסר לו הכח להוציא מן הכח אל הפועל, דהיינו שיכנסו דבריו בלב השומע. ואמר ואני ערל שפתיים כמו שקראו ליצר הרע גם כן ערל שהוא כח רז יושב בלב. וכן כאן אמר שהוא כח זר מונח על שפתיי שאינו מניח לדיבור שלו שיעשה פעולות.

לשבת ראש חודש שבט

ולא יכלו החרטמים לעמוד מפני משה מפני השחין, משמע לפני זה עמדו לפני משה בכל מכה, [בדם וצפרדע כנים ערוב דבר]. והנה ערוב לא יכלו לעשות דבר כי מה יוסיפו על ערוב ולהביא לארץ גושן יאמרו הלא גם משה לא יכול להביאו שם אולי מזל המדינה ההוא גורמת ואולי אמרו שהועילו לסגור פום אריות' שלא הרגו כל המצריים ועי"ז הכביר לבו, אך בדבר קשר אם עמדו שם מאי טעמא לא ניסו להביא דבר למקנה ישראל, ויל' הטעם כי אמרו הו"ל ברה"ב בטלה עבודה מאבותינו במצרים ובניסן נגאלו ש"מ שמכת דם ה' ברה"ב כידוע מהמדרש ביום שהתחילו עשר מסת לבא על מצרים בטלה עבודה מאבותינו עיי"ש, וא"כ צפרדע ברה"ב מרחשון כדאייתא במד' פרשה זו, שבין כל מכה ה' חודש, רביעית החודש שימשה המכה והשאר ה' להתראא לחד מ"ד ולאיך מ"ד בהיפוך. כנים ר"ה סללו, ערב ר"ה טבת, דבר ר"ה שבט, ולפי"ז ע"כ ה' שנת עיבור וה' שחין ר"ה אדר וברך ר"ה אדר שני וארבה ר"ה ניסן, וכ"כ רמב"ן בפ' בא בד"ה הגני מביא מחר ארבה יעוין שם, וחושן סנוך לפסח ממש. ופסח שבו יצאו בני מצרים יום ה' ה' כדאייתא במס' שבת בפ' ר"ע ולפי"ז ה' ר"ה שבט בשבת ובשבת לא יכלו החרטומים לעשות מעשה כדאמרינן בגמ' סנהדרין ס"ב בעל אוב יוכיח, ע"כ לא יכלו לעשות שום מעשה ביום ר"ה שבט שחל בשבת.

(תורת משה חוט"ט)

שבת היא שביתת העולמות היפך מעולם הטבע

וארא אל אברהם וגו', ונראה הדנה במדרש (בר' פ' י"ט) ז' צדיקים היו מאברהם עד משה שכל אחד הוריד את השכינה מרקיע לרקיע עד משה רבינו ע"ה שהורידה לארץ. ונראה דכמו השביעי בימים הוא שבת כ"כ משה רבינו ע"ה ה' השבת של ז' הצדיקים, היינו שכל ששת הצדיקים שילפנו היו כמו ששת ימי המעשה שעבודתם היתה להמשיך קדושה בעולם הטבע ובה האירו את עולם הטבע עד שהי' בכחם להוציא יקר מזולל ולגיייר גיורים, ולברר הטוב מן הרע. וצדיקים אלה עשו זאת בכח השם אל שד"י לעשות נסים נסתרים מלובשים בטבע כמ"ש הרמב"ן. עד שבא משה רבינו ע"ה ועשה אותות ומופתים יוצאים מהיקש הטבע לגמרי והראה שהטבע נדחה לגמרי מפני רצון הש"ת, ומרע"ה עשה זאת בכח שם הוי' שנותן בכל עת הוי' חדשה, ולעשות אותות ומופתים בשינוי ממנהגו של עולם. והוא כעין יום השבת שאין בו מלאכת הברורים כלל וכאילו כל מלאכתך עשוי'. רק שביתה והעלאת העולמות, היפוך ששת ימי המעשה שהם עולם הטבע שהיתה הבריאה נמתחת והולכת. וכ"ז בדיניו מכח ירושת האבות ומכח מרע"ה ובטרם בא משה רבינו ע"ה שהי' כח ישראל רק מירשת האבות הקדושים, וכעין ששת ימי המעשה, לא הי' הזיכרון והמירוק רק כנגד זה. אבל אח"כ כשנשתלח משה רבינו ע"ה אל בני ישראל ונעשו עמו של משה, השיגו גם זאת המעלה להיות ראויים לקדושת שבת למעלה מן הטבע, ושהי' כאילו כל מלאכתך עשוי', שוב היו צריכין מירוק וזיכרון גם לבחי' זו, והמירוק הזה הוא במה שהכבידו עליהם העבודה כ"כ עד שלא נשארה בהם שום בחי' עצמית, כמאמר פרעה תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר. וזה לעומת שהקדושה כאילו כל מלאכתך עשוי' שלא תהרהר אחר מלאכה, לעומת זה הוא בקליפה שלא ירהרו כלל בעבודה. ובכן התירוק מבואר, שאל האבות נגלה רק בשם הזה, באשר עבודתם היתה להמשיך את הקדושה אל הטבע וכנ"ל, ע"כ בניהם במצרים לא היו צריכין מירוק רק בענין זה, אבל למשה רבינו ע"ה נודע בשם הוי' שהטבע נדחה וכנ"ל צריכין מירוק ג"כ יותר וכנ"ל.

השומר שבת מודה בחידוש העולם ובחפץ ויכולת

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה. פשוטו כמשמעו ורז"ל אמרו שהיה קשה להם לפרוש מע"ז, ונ"ל דא ודא א' היא, כי אמז"ל כל המשמר שבת אפ"ל עע"ז כדור אנוש מוחלין לו ומפרש'י שע"ז שמירת שבת עצמו מודה בחידוש עולם ובחפץ ויכולת וממילא אין כאן ע"ז, וידוע כי מרע"ה טרם בריחתו השתדל אצל פרעה שיגורו בשבת ונחו בשבת כל ימי מצרים וע"ז נאמר ישמח משה במתנת חלקו, וע"כ אין ראוי שיעבדו ע"ז כיון ששמרו שבת, אך אחר שגזר פרעה תכבד העבודה אפ"ל נימא פרעה לא שיעבדם ביום השבת מ"מ הם בעצמם הלכו בשבת לקושש קש לתבן לצורך כל השבוע וממילא נחשדו על ע"ז כיון שלא שמרו שבת והיינו מעבודה קשה ממש מקשה לפרוש מע"ז.

וה' ברך את אברהם

בשם קרוב לאלפיים חניכי מוסדותינו ועשרות הכלי קודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקרוב לב, קדם מע"כ ידידינו ומכובדינו האי גברא יקרא, רודף צדקה וחסד תדירא, תומך גלהב למוסדותינו המעטירה, וה' ברך את אברהם בכל, על כל מכיריו נערץ ומהולל

הרבני הנגיד הנכבד והמפואר

מוה"ר אברהם וויזער שליט"א

ראש העיר דק"ק קרית יואל יע"א

לרגל השמחה הכפולה, גילה אחר גילה, בעזר נורא עליה
באירוסי נכדו ני"ו ונכדתו תחי'
במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחובה, שיזכה לרוות
מיוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת,
וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת
יתברך בברכאן דנפשיא.

הותמים למען שמו בהוקרה והערכה
הנהלת מוסדות סאטמאר
קרית יואל - בני ברק יצ"ו

דבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים

וידבר אלהים אל משה לאמר ואמר אליו אני ה' ופירש רש"י דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה. וצ"ב אריכות הלשון, ולכאורה הול"ל דיבר אתו משפט על שאמר למה הרעותה. ונראה בהקדם דברי הרמ"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימנוב ז"ע (דברי מנחם פי וירא) עה"פ (בראשית כב י) וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, ולכאורה אומרו וישלח אברהם את ידו מותר, דיספיק לומר ויקח אברהם את המאכלת, אמנם ביאור הדבר כי אברהם אבינו קידש וזיכך רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו עד שהיו משינים מעצמם את מצוות ה', והיו רצים מאליהם לדבר מצוה, לא כן בהעקדה שלא רצה היד לשחוט את יצחק, כי באמת לא היה מצוה, ולא נאמר לו שחטוהו אלא העלהו, רק לאשר שהוא היה סוכר שהוא מצוה לזה כפה את ידו, והו' וישלח אברהם את ידו, בעל כרחו, וזה שאמר לו אל תשלח ידך אל הנער, שלא תכוף את ידך, כי באמת אל תעש לו מאומה, לכן בדין אין היד רוצה לשחוט, עכד"ק. ומעתה י"ל כי משה רבינו גם הוא היה אבריו וגידיו משינים המצוות ורצים מאליהם לדבר מצוה, ולכן כאשר ראה את צרתם של ישראל, ומתוך שיחו וצערו ביקש לומר למה הרעותה לעם הזה, לא בניקל עלתה לו לומר דברים אלו להתאונן על דרכי השי"ת, כי דברים אלו לא היו לרצון לפני ה', אלא שלטובתם של ישראל כפה את עצמו לומר דיבורים אלו בעל כרחו. וזה שכתב רש"י דיבר אתו משפט על שהקשיה לדבר ולומר למה הרעותה, היינו שבקושי עלתה לו לדבר ולומר למה הרעותה,

ומזה היה צורך להתבונן כי אין רצון הי' לומר הדברים הללו. (ועיי' מ"ש בח"א פי וארא עה"פ ואמר אליו אני ה').

(עצי חיים, כך משה פי וארא, אהל אפרים פי לך להרה"ג ר' ישראל אפרים פישל ראטה ז"ל אב"ד ווידיטשקא ששמעו מאחיו הרה"ג ר' משה שמעון ז"ל אב"ד דירע ששמעו ממון העצי חיים נר ה' טרם יכבה, שבת האחרונה פי וארא שנת תרפ"ו לפ"ק בק"ק קליינווארדין יצ"ו)

☆

לכן אמור לבניי אני הי' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים. פירש"י כי כן הבטחתו ואח"כ יצאו ברכוש גדול, י"ל לפי מה שדרשו חז"ל משפחת החנוכי לפי שהיו האומות מבזין אותם וכ"ו לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם, וזה הוא שמפורש בדרוש שבטוי יה עדות לישראל, השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם ע"כ, והנה כתב ב"ש"מ כי מבואר בבני שאין לך אדם מישראל שאין לו תשעים חמורים טעונים מכספם והבטם של מצרים, ובדאי שכר עבודתו של כ"א לבד לא יעלה לחן רב כזה, אם לא בהצטרף שכר עבודת אבותיו ג"כ, ונמצא שמה שצוה להם שישאלו מהמצרים הוא עדות שבני אבותיהם הם ולא נטמעו במצרים, דאלי"כ האיך יצוה הקב"ה לגולל ע"כ, וזושיה לכן אמור לבניי אני הי' ששמי מעיד עליהם שלא נטמעו, והביא ראה שנשאר בקדושתם ולא נטמעו כי והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וכפירש"י שזוהו הבטחת ואח"כ יצאו ברכוש גדול, שהרכוש הוא עדות שלא נטמעו והם בני אבותיהם. (דברי יואל)

הן בניי לא שמעו אלי וגו'. והקשו המפוי דהרי הוא ק"ו פריכא דישאל לא שמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה משא"כ פרעה, וי"ל לפימשי"כ ביושב אהלים להעיר דמבואר בגמ' אמרי נהרדעא לא כתבין אורכתא (הרשאה) אמטלמלי דאם כפריה אינו ברשותו, ומעתה כיון שפרעה כבר בעיקר ואמר לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלה הרי הו' מטלמלין דכפרי וממילא אינו נעשה שליח, אך י"ל עפ"י דק"י"ל תקנת הגאונים לעשות הרשאה בכל אופן, ומעתה אף דמדינא לא היה יכול לעשות שליח בהרשאה מ"מ מתקנת הגאונים שפיר הו' שליח, והנה ב"ש"מ כתב אך יצאו בניי ממצרים קודם הזמן, דכתיב הי' צילך דבמדה שאדם מודד מודדין לו, וכיון שראה הקב"ה שעתידין ישראל לעשות משמרת לתורה גדרים וסיוגים קודם זמן, כגון להוסיף מחול על הקודש בשבתות ויו"ט שהוא מדברי סופרים לכמה פוסקים, כמ"מ הקדים לגאלנו קודם זמנו וכאלו כבר הגיע זמנו ע"כ, וזושיה הן בניי לא שמעו אלי ואיך ישמענו פרעה, כי היה לו טענה חזקה להקב"ה שאם בניי כאשר שמעו דיבורי קודש אלו יוצאים מפי משה רבינו אבי החכמים לא שמעו אליו, הרי לא קיימו ולא שמעו לדברי חכמים, א"כ ואיך ישמענו פרעה לשלוח את בניי כי איך הנני יכול להיות שליח בהרשאה הא במטלמלי דכפרי לא מהני הרשאה, וליכא למימר דאיכא תקנת הגאונים הא במדה שאדם מודד מודדין לו ואם אין בניי מקיימים תקנת חז"ל למה יקיימם פרעה, ואני ערל שפתים מטענת פרעה לאו בעל דברים דידי את ואין מענה בפי להשיב לו. (כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

מוסדות יטב לב הרב"י מסאטמאר בארה"ק

תשית לראשו עטרת פ"ז

בתודה וקול זמרה, ובאותות כבוד והוקרה, נשגר בזאת השורה, ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מע"כ ידידינו היקר האי צנתרא דדהבא, עושה ומעשה למען מוסדותינו הק' בהתמסרות עצומה ורבה, מסייע לשאת בעול קיום והחזקת המוסדות ברוח נאמנה, רודף צדקה וחסד בכל עת ועונה, שמו הטוב מהללים בשפתי רננה,

הרבני הנגיד הנכבד המפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר וואלף פערל הי"ו

חבר הנהלת מוסדות "יטב לב" בארה"ק

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו,
בהולדת בנו ני"ו למז"ט

כשהשמחה כמעונו נודה לשמו ונהללו בפיו, ונברכו בשם כל תלמידי מוסדותינו, יה"ר שישכיל ויצליח בהרמת קרנינו, ויזכה לגדלו ולחנכו בתוך שאר יו"ח על מבועי התורה, מתוך רב שמחה ואורה, לשם אתהילה ולתפארה.

הכו"א 8 בלש"י ירירות והערבה, אס"י התורה והבריכה

הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים

ראיתי המעשה מרבינו סעדיה גאון שהתלמידים ראו ממנו בימי הזקנה שלו שהתחיל מחדש בסיגופים ותעניות כמו שנהג את עצמו מנעוריו, ושאלו אותו על מה הוא עושה כן, והשיב להם שפע"א היה נוסע בדרך, ויהי לעת ערב בא אל מלון אחד שהיה יושב שם יהודי, וכאשר בא שמה קיבל אותו בשמחה, כי הי' מכניס אורחים, ושם לו מטה שולחן כסא ונר, והפציר בו שיאכל פתו, ואכל ושתה ואחר כך הלך לישון והי' היהודי בעצמו מציע לו המטה כדרכו תמיד, ושכב, ויהי בבוקר, כאשר קם ממיטתו דיבר על לבו לאכול אצלו

עוד סעודת בוקר, ולא רצה כי היה נחוץ לדרכו, ונסע משם לדרכו, ויהי כאשר נסע משם באו שני תלמידים לבקשו, ושאלו ליהודי הנ"ל, האם לך כאן רבינו סעדיה גאון, התחיל לצעוק בקול מר, מה זאת עשיתי לו, ואם הייתי יודע שהוא הי' רבינו סעדיה על כתיפו היה מוליך אותו, והיה רוחץ רגליו ושתה המים, והלכו התלמידים משם לבקש את רבם, והנה גם הוא אחריהם, עד שמצאו העגלה אשר ישב עליה הרב הנ"ל, ויהי כאשר ראה את העגלה, ובטרם קרב אליהם התחיל עוד לצעוק בקול מר: וי לי, אוי לי כי נדמיתי, וירץ לפני הסוסים בקול צעקה, וביקש ממנו מחילה, שימחול לו על שלא נהג בו כבוד כראוי ונכון לו, והשיב לו רבינו

של עולם, שבוודאי לא יצא ידי חובתו נגדו מקצת מן המקצת, והתחיל מחדש לסגף את עצמו בסיגופים ולצעוק על המלך מלכו של עולם בחזקה, זה המעשה סיפר לתלמידיו, ובזה יובן הפסוק "ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה", דלכאורה הי' די באומרו "ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים ומשמעות הכתוב היא שצעק משה על גופא דעובדא "אשר שם לפרעה", ועם המעשה הנ"ל ניחא, דהנה אחז"ל מה ראו חנניה מישאל ועזריה למסור את נפשם, נשאו ק"ו מצפרדעים, מה המה שלא נצטוו על קידוש ה', נאמר בהם "ובתנורך ובמשארותך", אנו שמצוים אנחנו על קידוש ה' על אחת

כמה וכמה, ובזה נוכל לומר גם כאן, כאשר ראה משה רבינו את המסירות נפש של הצפרדעים, התחיל מחדש לצעוק אל המלך, מלכו של עולם, בתשובה שלימה ובקול מר, על דבר הצפרדעים שהמה מסרו נפשם על קידוש ה', מה אעשה גם אנכי, והאיך מן הראוי למסור נפשי לה'.

(עבודת הגרשוני)

ובני יצהר קרח ונפג זוכרי

פעם אחת באו סוחרים לרבינו הקדוש מלובלין זי"ע וספרו לו שעל ידי הקור השורר בחוץ אינם יכולים לסחור ולהביא מחיית ביתם היה זה

בפרשת וארא, אמר הרבי ובני יצהר הם ישראל שמאירים ומצהירים ככוכבים בעולם, קרח בעת שהוא קרח וכפור על הארץ ונפג צריך הקרח להתמסם וזכרי והיה זה לזכר לדור דורות שבשבוע זו לעולם תשש כח הקור ורב פעמים יורד גשם כדי להפיג הקרח.

(אבני זכרון)

הוא אהרן ומדה... הוא משה ואהרן

מדי דברו בו זכור אזכור אשר בעיני ראיתי, הנה פעם אחת ביום ערב שבת קודש עמתי אצל אדמ"ר הקדוש [בעל ייטב לב] זצ"ל בבית המדרש שלו, ובאו אז שני אנשים ממרחק רב על שב"ק, וכאשר באו לאדמ"ר הקדוש זצ"ל לקבל ממנו שלום כנהוג, שאל אותם אדמ"ר מאין אתם והשיבו מעיר פלוני, ואח"כ שאל אותם אדמ"ר לאיזה צדיק הייתם נוסעים עד עכשיו [כי היה אז פעם ראשונה שבאו לאדמ"ר זצ"ל לסיגעט], ואמרו שהיו נוסעים לצאנז להרה"ק בעל דברי חיים זצ"ל, וכשאמרו לו שהיו נוסעים לצאנז היה מתאנח מאוד, ואמר בתמימה, אתם הייתם נוסעים לצאנז ועכשיו באתם אלי, ואמר להם למי באתם עכשיו, והיה מתאנח מאוד ותמה למה באים אצלו, וכל זה אמר מרוב ענוותנותו כי היה שפל בעיני מכולם, זה ראיתי בעיני (שערי ישועה)

ופע"א היה הגה"ק מקאשוי אצל הייטב לב ביום י"ג מדות עם עוד כמה חברים מתלמידי המהר"ם שיק, וכשנכנסו להפרד הראה להם שמחה ואהבה יוצאת מן הכלל באמרו אלו התלמידים של הרב מחוסט (המהר"ם שיק) שיחי, ואמר להם: אמרו לרבכם אם הוא רוצה שיהיה לו שכן טוב, אזי יתפלל אל השי"ת שיתן לי הרהורי תשובה, ואז יהיה לו שכן טוב, עיי"ש.

ושמעתי מפי מורי [הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל] טעם שפעם הקדים הפסוק אהרן למשה ופעם משה לאהרן, לפי שכל אחד ואחד היה שפל בעיניו מאחיו, וכל אחד הקדים אחיו לשמו. (גרסא דינקותא)

סעדיה: מה קול ענות שאנוכי שומע, מי יתן ויהיה חלקי עמך, אשר עשית עמדי, ונתת לי לחם לאכול ומטה מוצעת לשכב, מה צריך עוד לעשות.

כאשר שמע רבינו סעדיה את קול המר הזה מיהודי זה, נשא קל וחומר בעצמו: אם הוא צועק על שנדמה בעיניו כי לא חלק לו כבוד כראוי ונכון, מה יש עוד לזעוק אל המלך, מלכו

תודה וקו"ל זערה

בהאי עידן דחרוותא, נשגר בזה כסא דברכתא, קדם ידידינו החשוב לעילא, מכל תושבחתא, איש חמודות ורב תבונות, שמו מהללים בשפתי רננות, האי צנתר דדהבא, ידען נפלא וחור"ב טובא, גריס בהוויות דאביי ורבא, לשונו עט סופר מהיר במלאכתו, מוכה את הרבים בכתיבת החידו"ת של רבינו שליט"א מדי שבת בשבתו, נודע בכתביו המהוללים והמשובחים, עומד לימינינו בהעתקת השיחות קודש שזוכים לעלות על "שולחן מלכים",

הר"ר יואל גאלדבערגער הי"ד

מספר"י דמר"א ט"ב אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו ני"ו למזל טוב

ותהי נא ברכותינו עטרת לראשך, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות באהליך, ואך טוב וחסד ירדפוך, לאורך כל ימי חייך, ותזכה להמשיך בפעולותיך, ותמיד נספר תהילתיך, וראה בנים לבניך, עוסקים בתורה ובמצות כאוות נפשיך, ותמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, אמן.

הכו"ח מריחוק מקום וקירוב לב

מערכת "קול התאחדותינו"

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד הרוש מיוסדים,
כפתור ופרח משוקדים

היתה מדברת מתוך גרונו ולא הפריע שהוא כבוד פה משום שלא משה היה המדבר אלא השכינה כל זה היה כשדבר לבני ישראל מה שאין כן פרעה שלא הבין לשון הקודש והיה צריך לתרגם לו לשפה המצרית את דבר ד' ממילא אז לא דבר בלשון השכינה, וזה שאמר משה בני ישראל יבינו אותי מחמת קול השכינה המדבר מתוך גרוני אבל לפני פרעה אני חייב לדבר בבבור שלי "ואני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה". (תפארת יהונתן)

☆

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך. במסורה דין, ואיך פדות שלח לעמו, והרבה עמו פדות, ונל"פ עפ"י הידוע הצלת האדם מן הצרה תבוא בב' פנים, הא' כשהוא ראוי מצד עצמו, הב' בהעריך אותו נגד אחר הגרוע ממנו, והנפק"מ בנייהם דאם הצלתו הוא מצד שראוי לזה או הצלתו הוא בשלימות, משא"כ אם הצלתו הוא רק נגד אחר הגרוע ממנו או אין גאולתו שלימה כי יש להרשע אחייה בהצלתו, והנה בגאולת מצרים לא הי' להם זכות עצמם, רק מחמת שהבחין הקב"ה בין מעשה ישראל למצרים ע"י נגאלו וכמו שפ"י האלשיך הק' בצאת ישראל ממצרים הי' רק בית יעקב מעם לועז, בהעריך את בית יעקב שרומז על מדריגה פחותה, עכ"ז נגד עם לועז נמצאו ישראל זכאים, וממילא לא הי' הגאולה שלימה והי' להם עוד קצת אחייה בהם, וזאת תורת המסורה, ושמתי פדת בין עמי ובין עמך היינו שמעריך אותם נגד המצריים והם יהיו טובים מהם, אבל פדות שלח לעמו, דייקא, בשיהי' להם זכות עצמם ולא יצטרכו להעריכים נגד אחרים או והרבה עמו פדות בהצלה שלימה.

☆

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה. וי"ל ע"פ מה שכתבו המפ"י שיעקב נטל מאליהו הנביא האות ו' למשכון שיבא עם משיח צדקנו לפדות את ישראל ולכן נמצא ו' פעמים במקרא שם אליהו חסד האות ו' ואילו שמו של יעקב כתיב ו' פעמים מלא האות ו', וז"ש "ושמתי פדת" חסד ו' משום שהגאולה לא תהיה שלימה ולמה היא חסרה משום שרק "למחר יהיה האות הזה" שרק למחר לעתיד לבא יהיה האות ו' ואז תהיה הגאולה שלימה.

☆

כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה'. וברש"י א"י אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גילולים, וקשה למה במכות אחרות לא יצא משה מחוץ לעיר, וי"ל דהרי ידוע שגילולי מצרים היה הצאן והם עבדו לו והצאן היה במרעה בשדות מחוץ לעיר נמצא שהע"ז שלהם היה מחוץ לעיר ולכן אם משה היה רוצה להתפלל לדי' לא ליד הגילולים אז היה מתרחק מהם ונכנס להתפלל בתוך העיר אבל במכת ברד כתיב "הירא את דבר ד' וכו' הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים" שבתוך העיר והצאן שבשדות הרי נהרגו במכה א"כ הגילולים היו בתוך העיר ולכן היה משה צריך לצאת מן העיר בכדי להתפלל לדי'. (תנוכת התורה)

וארא אל אברהם וכו' ושמי הי' לא נודעתי להם. ופרש"י לא שאלו אותי מה שמי, וגם הקימותי את בריתי וכשבא לקבור את שרה לא מצא עד שקנה בדמים יקדים, והוא תמוה מה חיבור הדברים להדדי, ובס' הלכה אדם מישאל כתב לפרש על פי מה דא"י בירושלמי דקידושין א"ל ר' ייסא לר' בון תא ואמסור לך שמא המפורש א"ל לית אנא יכיל בגין דאנא אביל מעשר ומאן דידע ליה לית ליה לאתהנוני משל אחרים, דהרוצה לידע שם הגדול צריך להתרחק מהנאות של אנשים אחרים, וזהו כוונת הפסוק ויבטחו ב"ך יודעי שמ"ך ר"ל שמי שרוצה לידע שם המפורש יהא בטחונו בהקב"ה שלא להנות משום אדם, והשתא א"ש הבלא זה לא היה יכול לומר לא שאלו אותי מה שמי דדילמא משי"ה לא שאלו אחר שמו שהוא שם המפורש משום שרצו ליהנות משל אחרים לכך מתרץ רש"י ולא עוד אלא בשעה שרצה לקבור את שרה לא מצא עד שקנה בדמים יקדים, שלא רצה ליהנות מעפרון במתנה ואעפ"כ לא רצו לשאול אחר שם המפורש, ושיפר אתי לא שאלו מה שמי.

☆

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציא וכו', הם המדברים אל פרעה וכו' להוציא את בני ישראל הוא משה ואהרן. במדרש איתא (שמו"ד ו' ה') הוא אהרן ומשה הם המדברים, ולכאורה קשה מה הוסיף בזה הלא זה כתוב בקרא, וי"ל שהיה קשה למדרש למה הקדים כאן אהרן לפני משה, לכן מתרץ שבדיבור היה אהרן העיקר, כדכתיב "והוא יהיה לך לפה", וז"ש הכתוב "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו וכו'" וקשה למה הקדים אהרן לפני משה ע"ז אמר "הם המדברים אל פרעה" בשביל הדבור אל פרעה הקדים אהרן למשה, אבל "להוציא את בני ישראל" לענין הוצאה "הוא משה ואהרן" משה קודם לאהרן.

☆

הן בני ישראל לא שמעו ואיך ישמענו פרעה. והק' המפ"י דק"ז פריכא הוא, דבני ישראל לא שמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה, משא"כ פרעה יוכל לשמוע, אמנם יל"פ דהנה כשבא משה לבשר את ישראל שהם נגאלים, שאלו ישראל הלא לא נגמר הומו של ד' מאות שנה, ובוודאי השיב להם משה דהקושי השיעבוד השלים, וז"ש ולא שמעו אל משה "מקוצר רוח ומעבודה קשה" דהיינו שלא קיבלו התירוץ שע"י העבודה קשה יגאלו לפני הזמן, וא"כ ואיך ישמעני פרעה שהם צריכים לצאת לפני זמנם, מפני קושי השיעבוד.

☆

הן בני ישראל לא שמעו ואיך ישמענו פרעה. אכן כאשר הקב"ה צוה למשה ללכת לבני ישראל ולבשר להם על הגאולה לא אמר משה שהוא ערל שפתים רק כאשר הקב"ה אמר לו ללכת אל פרעה אז אמר ואני ערל שפתים החסבר לזה הוא כך בשעה שמשה דבר אל בני ישראל דבר אתם לשון הקודש ושכינה

ענינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

ודרשת והקרת

בענין עמרם נצטוה במצוות יתירות

ובשורת מקום שמואל (ס"ב כ"ג) מבאר שמקורו של הרמב"ם הוא לפי מה שאמרו בסוטה (ס) שעמד עמרם וגירש את יוכבד, ואח"כ נשאה שנית עפי" טענתה של מרים ע"ש באריכות, ולכאורה הרי קודם מתן תורה והיה יכול להפרישה בלבד ולא היה צריך לגרשה, וי"ל כהא דאמר' בסוף חוקת הבתים (כ"ב ט): משפטה מלכות הרשעה וגזרת עלינו גזירות רעות וקשות, דין הוא שלא ישאו נשים אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, וכתבו התוס' (ס) דהיינו דווקא באלו שכבר קיימו מצות פריה ורביה, היה הדין נותן שלא ישאו נשים, ע"ש.

והנה הרי במצרים גם פירשו מנשותיהן מחמת הגזירות רעות שנגזרו עליהם, על כן לא סגיא בפרישה גרידא, כיון שרצו שאלו עדיין לא קיימו מצות פריה ורביה יוכלו לקחת את נשותיהן, על כן גירש עמרם את יוכבד כדי שאחר יוכל לקיים בה מצות פריה ורביה, וכמו שכתוב בתרגום יונתן אליבא דאמת שאחר שגירשה נשא אליצפן את יוכבד דלא קיים עדיין מצות פרי' ורבי'.

והרי בסנהדרין אמרו דמצות פרו ורבו ניתנה לישראל ולא לבן נח, וזוה שגירשו עמרם וכל אלו שכבר קיימו מצות פרו ורבו כדי שיוכלו אחרים לקיים מצוה זו, מוכח להדיא שנצטוו במצות פרו ורבו וגירושין חופה, והוא הוא מקורו של הרמב"ם שעמרם נצטוה במצות יתירות. ולא תיקשי לן דא"כ האיך לקח עמרם אח"כ את יוכבד אחר שכבר נשאה לאליצפן, ד"ל דעל מחזיר גרושתו עדיין לא נצטוה במצרים.

ומרן החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"א ס"ז צה) הביא דברי המקום שמואל הנ"ל, וכותב עליו דדבריו חלושים הם, דאין זו שום מקור שעמרם נצטוה במצות יתירות, דאפ"ל שעמרם קיים את התורה עד שלא ניתנה כמו שאע"ה קיים כל התורה אפי' עירובי תבשילין,

ועוד דבשו"ת הנ"ל (ס"ב בא) כתב שעל כן כתב הרמב"ם שאע"ה נצטוה רק במצות מילה, אע"פ שקיים את כל התורה מ"מ מנה הרמב"ם רק המצות שהוא נצטוה וקימו וקבלו עליהם הוא וזרעו ע"ש, וא"כ בעמרם נמי אולי לא נצטוה כלל ורק קיימו מדעתיה דנפשיה וכיון שהיה גדול הדור עשו כולם כמותו רק לפי שעה, ומי אמר שקבלו עליהם ועל זרעם, ועוד אעיקר תלמודא קשה דמאן יימר שעמד עמרם וגירשה היינו ע"י גירושין, הרי אפ"ל שגירשה מביתו ולא ע"י גירושין, ועוד מה שכתב שגירשו נשותיהן כדי שיוכלו אלו שעדיין לא קיימו פרי' ורביה להנשא להגרורות, פטומי מילתא בעלמא ניהו דאטו חסרי בנות היו שיצטרכו ליקח הגרורות, אלא ד"ל דהראיה מהא שעמרם גירש את

בפרשתן ויקח עמרם את יוכבד דודתו, ופירש"י אחות אביו אחותו של קהת, ועי' בגמ' (סנהדרין נח) דאמר' שכן נח מותר בקרובות אב. ובפר' פנחס כתיב ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה ללוי, ולא נזכר שם מי היא זו שילדה את יוכבד ללוי, ובדעת זקנים מבעלי התוס' (ס) כתבו ששמה של אשת לוי היתה "אותה", ובא הכתוב להודיענו שלא היתה דודתו של עמרם מן האם, דהיינו שהיתה אחותה של קהת רק מן האב דהיינו מלוי אבל לא מצד האם, כי אמה היתה אשה בשם "אותה", כי אם היתה גם אחותו של קהת מן האם לא היה עמרם יכול לקחתה לו לאשה כיון שהיא דודתו מן האם, ובן נח מותר רק בקרובות האב.

הרמב"ם (פ"ט מהל' מלכים ה"א) כ' וז"ל: על ששה דברים נצטוה אדם הראשון, על ע"ז, על ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גלוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, הוסיף לנח אבר מן החי, שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם, נצטוה יתר על אלו במילה, והוא התפלל שחרית, ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפילה אחרת לפנות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית, ובמצרים נצטוה עמרם במצות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה התורה על ידו, עכ"ל.

והכסף משנה (ס) כ' על זה שכתב הרמב"ם שעמרם נצטוה במצות יתירות, שצריך עיון מהיכא מייתי לה, וכן הרדב"ז כ' שלא נתבאר באיזה מצות יתירות נצטוה.

ובהגהות מהרי"ץ חיות (כמאמר ב"ג, וכן בהגהותיו עמ"ס סוטה יב.) מבאר דמקורו של הרמב"ם הוא ממה שאמרו בסוטה (יב.) אהא דכתיב בקרא וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, ופרכי' ויקח ויחזיר מבעיא ליה, אלא מלמד שעשה בה מעשה ליקחין (פ"י שקידשה כדת משה וישראל),

והרמב"ם כתב בפ"א מהל' אישות (ה"ד) קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק, אם רצה הוא והיא להנשא היה מכניסה לתוך ביתו וכו', כיון שניתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש להנשא לאשה, יקנה אותה תחילה בפני עדים וכו' שנאמר כי יקח ולקחין אלו מ"ע של תורה הם, עיי"ש. וא"כ כיון שמעשה הלקחין הם מ"ע של תורה וקודם מתן תורה לא היו צריכים לזה, א"כ למה עשה עמרם מעשה לקחין, אלא עכ"ח שנצטוה על זה, ע"ש.

וביד איתן מבאר ד' הרמב"ם שבמכילתא (יתרו) איתא שנצטוו במצרים מצות יתירות חוץ ממצות בני נח, ומסתמא נצטוו על פי עמרם שהוא היה גדול הדור, וכן מביא הנמוקי מהרא"י שבמדרש שמות (פ"א אות יג) איתא שעמרם היה ראש הסנהדרין, והבן.

בסנהדרין (נח) דר"א ור"ע אמרו דמהני מיתת הבעל בב"ג, ולפי האמור אתי שפיר דהמעין בד' הפנ"י יראה שדבריו מוסבין על יהודה ותמר, דהיינו קודם מתן תורה ואז הרי לא היה מיתת הבעל מתיר, משא"כ בסנהדרין איירי ר"ע ור"א על ב"ג לאחר מתן תורה, ולאחר מתן תורה גם הפנ"י יודה דמהני מיתת הבעל בב"ג.

ומעתה מדעמרם גירש את אשתו על כרחך שנצטוו במצות יתירות דהיינו קידושין וגירושין ונכלל לגדר ישראל בדין זה, וי"ל שנסתבב כן מן שמיא כדי שמשא רבינו יוולד בקדושת האישות שניתנה לישראל.

ועל פי חידושו הנ"ל מבאר ד' הגמ' ביבמות (סג) אמר ר' אלעזר כל יהודי שאין לו אשה אינו אדם שנאמר זכר ונקיבה בראם ויקרא שם אדם, ולכאורה יש להבין למה דייק ר"א באמרו כל יהודי, וי"ל דנראה מקרא הנ"ל שבהצטרפות איש ואשה או שייך השם אדם, וא"כ י"ל דהיינו דווקא בישראל שאינו יכול לגרש אשתו סתם ע"י פרישה אלא במיתת הבעל או בגט, לכן זה שנושא אשה שפיר מצטרף תמונת דמות האדם, משא"כ בב"ג שאין שום התחייבות ביניהם ויכול לגרשה ע"י פרישה א"כ אינו בכלל אדם, ועפ"ז יובן שפיר ד' הגמ' אתם קרויין אדם ואין עכו"ם קרויין אדם, שכיון שהשם אדם הוא באיש ואשה והיינו דווקא כשנתדבקו בקשר של קיימא שאין יכולין להתגרש אלא בגט ומיתה ולא בעכו"ם.

ומעתה מה מאוד יונעם להבין ד' התוס בסנהדרין שקודם מתן תורה בני נח ג"כ בכלל אדם, דלפי דברינו מובן שפיר כיון שקודם מ"ת הרי גם הם לא היו יכולין להפרד, וא"כ גם הם נצטרפו במשמעות שם האדם, משא"כ לאחר מתן תורה שיכולין להפרד בפרישה גרידא אין עליהם שם אדם, ודפח"ח.

ולסימא דמילתא אציגה נא ד' המאור ושמש בפרשתן (בד"ה ויקח עמרם וכו') שהביא קושיית הקדמונים למה לקח עמרם דודתו שסופה להיאסר, ומה גם שמוכן לצאת מזיווג זו משה ואהרן שעל ידם ניתנה תורה, ומבאר עפ"י ששמע מא' מגדולי דורו הטעם למה מותר ליקח את בת אחיו ואת בת אחותו ואסור ליקח את דודתו, וביאר דכל העולמות הם בבחינת דבר ונוקבא דהיינו מקבל ומשפיע, והמקבלים צריכים להיות למטה ממדריגת המשפיעים, וכן בכל היוזוגים צריך להיות שהמשפיע יהיה גדול מהמקבל, ע"כ מותר לישא את בת אחותו ובת אחיו כי הוא המשפיע והיא מקבלת ממנו, ע"כ הוא גדול במדריגה ממנו בדור למעלה ממנה, ואסור בדודתו שלא תהיה המקבלת למעלה ממנו שהוא המשפיע, ודפח"ח.

והנה כן הוא בכל עניני העולם ובכל השתלשלות העולמות שהמשפיע גדול מן המקבל, אמנם בתלמוד תורה אינו כן שלפעמים התלמיד גדול מן הרב, וזה הוא תכלית הלימוד להקטין עצמו ולהגיע לבחי' מכל מלמדי השכלתי, על כן רמז לנו עמרם בזיווגו שלקח את דודתו שהיא למעלה במדריגה ממנו כדי שיצא מאתם שורש התורה ע"י משה רבינו שיהיה סדר הלימוד ג"כ כך שלא יבוש הגדול לקבל מן הקטן, וק"ל.

אשתו, ואח"כ החזירה ולקחה בשנית אע"פ שאחר הגירושין נשאה לאליעצפן כד' התרגום יונתן הנ"ל, ולכאורה הרי אסור היה עפ"י תורה לקחתה שנית, שמע מינה שלא קיים התורה כולה עד שלא ניתנה, א"כ מזה שדייקא מצות גירושין קיים, על כרחך דע"ז דייקא נצטוו, אמנם המקום שמואל לא כיון לזה, וכן אינו שווה לומר שהרמב"ם בנה מקורו על דברי התרגום יונתן וצ"ע, וע"ש שהאריך עוד בזה.

והכלי חמדה (בפרשתן אות ב') הביא דברי המקום שמואל ודברי החיים שאל הנ"ל, ובריש דבריו תמה על החזיר"א שהעמיס ד' המקום שמואל בקושיות, והעיקר חסר שהרי כל ראית המקום שמואל הוא מהא שרצה לקיים מצות פרי' ורבי', ומהו קמ"ל שהי' לו דין ישראל, ולכאורה הרי מבואר בש"ס שער מתן תורה בני נח גם נצטוו במצות פרו ורבו אלא כיון שלא נישנית לאחר מתן תורה ניטלה מב"ג וניתנה לישראל, וא"כ אין מזה שום ראיה.

אלא דיש לקיים דברי המקום שמואל, מה שהביא ראיה מהא דקיים מצות גירושין, דהפני יהושע בקידושין כתב (ג) דבב"ג אין מיתת הבעל מתיר ויש על האשה עדיין העשה דודבק באשתו ולא באשת חבירו, וגירושין ג"כ אין מתיר בב"ג כמ"ש בירושלמי ע"ש, וא"כ כיון שמצונו שהוא גירש את אשתו שמע מינה שהיה לו צווי ע"ז והוא נכנס לגדר ישראל לדין זה, וא"כ מוכח מינה שפיר.

אמנם לכאורה זה טעות דכיון שבדברי הרמב"ם קיימין, והרי הרמב"ם כתב (בפ"ט ממלכים ה"ח) דבב"ג נמי מהני גירושין, ולא עוד דלא בעי גט כריתות אלא אפי' בפרישה לחוד סגי, וא"כ ליכא למימר שזה מקורו של הרמב"ם.

על כן מחדש חידוש עצום שיש נפקא מינה בזה בין קודם שניתנה תורה לאחר שניתנה תורה, דלכאורה צ"ע דברי הרמב"ם שפסק בפשיטות דבב"ג מהני גירושין דבירושלמי נסתפקו בזה אמוראי, אלא די"ל דכיון דכתיב בקרא ודבק באשתו והיו לבשר אחד, נראה דהוי חיבור גמור ואינו נפרד לא ע"י מיתה ולא ע"י גירושין, אמנם זה דווקא קודם מתן תורה שאז ב"ג נצטוו במצות פרו ורבו והיה עליו החיוב להדבק באשתו, אמנם לאחר מתן תורה שניטל מהם מצות פרי' ורבי' וניתנה רק לישראל ואין להם שום מצוה באישות כלל, שוב הוי רק כקנין בעלמא, לכן מי שירצה יוכל לבטל הקנין, משא"כ קודם מתן תורה שהיו מצוין על פרו ורבו והיה נשיתן מצוה להעמיד תולדות, ע"כ היה חיבור גמור אשר לא יפרד כיון שהתורה לא גילתה שום מתיר (רק לישראל אחר מתן תורה גילתה התורה דמהני מיתת הבעל וגירושין).

היוצא לנו מזה שקודם מתן תורה כיון דתחילת הבריאה היה להעמיד תולדות ע"י פרו ורבו, בוודאי לא היה מהני גירושין ושום דבר אחר להתיר אשה מיד בעלה, משא"כ לאחר שניתנה תורה שניתן לישראל תכלית הבריאה שהם ימשיכו תולדותם בעולם וניטלה מצות פרו ורבו מבני נח, ע"כ יפה כתב הרמב"ם שבני נח מגרשין זה את זה דלאחר מתן תורה לא צריכין גירושין ופשיטא דמיתת הבעל מתיר דאין להתורה שום ענין בהדבקם,

ולפי"ז יובן שפיר ד' הפני יהושע שכ' שבב"ג אין מיתת הבעל מתיר, וכולם תמזו עליו שהוא נגד גמ' ערוכה

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרכיבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על טהרת הקודש

פרשת וארא

מו"ה חיים יחזקאל בערקאוויטש הי"ו

המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

מו"ה ברוך מרדכי מייצר בי"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

מו"ה יואל ראזענבערג הי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה יעקב יוחנן קליין הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה שמעון יצחק פילאף הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה דוד מנשה פרענקל הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

מו"ה שמואל אבערלענדער הי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה הערש כץ הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה יואל קאהן הי"ו

המלמד: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א

והר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

מו"ה מרדכי לייב לאנדא הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה הערש אלימלך גראס הי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה שמואל זנוויל ווערטהיימער הי"ו

המלמד: הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

מו"ה מנחם מנבלי ווייצער הי"ו

המלמד: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א

והר"ר שמעון יואל בראך שליט"א

מו"ה שמואל דוד מאשקאוויטש הי"ו

המלמד: הר"ר חיים הירש שליט"א

והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הנדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהן". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

**פנינים וחידושים בגמרא מס' יומא
הנלמד במסגרת חבורת "יסודי התורה"**

נר"נ ע"י אחד המגי"ש

פניני התורה

**"נתן אהרן על שני השעירים גורלות"
האם הגורל הוא כבירור, או בקריאת שם**

רעיון נפלא כתוב בשו"ת דובב מיישרים (ח"ב סימן קי"ד) בהקדם תקיפה מזה ענין הגרלה, אי הוי כקידוש ובמקום קריאת שם לומר הרי זו חטאת, או דילמא דגורל הוי בירור איזה להי ואיזה לעזאזל כענין חלוקת הארץ בגורל.

והנפק"ט בין הצדדים אי מהני שאלה, דאם הגורל הוא כקידוש אפשר בשאלה, אבל אם הוא מטעם בירור, ומן השמים נקבע איזה להי ואיזה לעזאזל לא מהני שאלה.

וכתב דנראה דשני הצדדים תלוי במחלוקת אי הגורל מעכבת או לא, דלמ"ד דהגרלה לא מעכבת, ומהני גם קידוש בפה בלא הגרלה, א"כ מסתברא דגם הגורל הוי כקידוש, אבל למ"ד שהגורל מעכב ולא מהני קידוש בפה, א"כ יש לומר שהגורל הוא בירור, ולכן לא מהני קידוש בפה.

ולפי"ז מיישב קושיית הגבורת ארי, דלמ"ד הגרלה לא מעכבא, ההגרלה הוא רק כקידוש בפה ומהני שאלה, ולא חל בטעות, לכן שפיר היה יכול מעיקר הדין להחליפו, דדעת כהן היתה שיעלה להי בימין. אבל למ"ד הגרלה מעכבת הרי הוא סובר שהוא בירור ואז חל הגורל אפילו בטעות, ולכן שפיר מקשה הגמרא האיך יכול לחזור, ודו"ק.

בגמרא (יומא טו) **"תא שמע שאלו תלמידיי את רבי עקיבא: עלה [הגורל של שם] בשמאל [כידו השמאלית של הכהן גדול] מזהו שיהזור לימין [האם מותר לו להעביר את הגורל של שם לידו הימנית, מאחר שסימן יפה הוא לישראל כשעלה הגורל לשם בימין], אמר להן [רבי עקיבא לתלמידיין] אל תתנו מקום לצדוקים לרדות [לשלוט ולנצח אתכם בטענות, שיאמרו שהכמי התורה קובעים דיני התורה על פי רצונם, ואינם שומרים על האמת הצרופה של התורה המסורה לנו, ומטעם זה אסור להעביר הגורל של שם משמאלו על הכהן הגדול לימין]."**

הגמרא עדייקת פתשובתו של רבי עקיבא:

טעמא [הטעם שבגללו אסר רבי עקיבא הוא רק מה שאמר] דאל תתנו מקום לצדוקים לרדות, הא לאו הכי [אבל לולי טעם זה] מהדרין ליה [היה מותר להחליף השעיר של עזאזל ולעשותו של שם על ידי שיהליף הגורלות, שהרי על פי ההגרלה צריך השעיר של ימין להיות של עזאזל, ובמקום זה יחליף ויעשה אותו של שם], והאמרת הגרלה מעכבא, וכיון דקבעתיה שמאל [ומאחר שהגורל שביד שמאל קבע את השעיר שבשמאל להיות השעיר לשם] היכי מהדרין ליה [איך אפשר לשנות שמו ולעשותו של שם במקום של עזאזל]."

הגבורות אריה והרש"ש תמדה אמאי תלתה הגמרא

קושיא זו דוקא למ"ד הגרלה לא מעכבא, הרי גם למ"ד הגרלה לא מעכבא, ובדיעבד אם לא עלה בגורל כשר, מ"מ כשעשה גורל הגורל קובעת, וכיון שעלה בגורל להי בשמאל, היכי מהדרין ליה.

- 1 קהילות אפסיילונגן 2 מודעות וחדשות
- 3 חוק-אפי"ס 4 דברות קודש 5 מסיבות
- 6 שיעורים ודרשות 7 חק וחור' 8 מערכת

ברוקלין 718-504-2188
קריית יואל 845-537-6660
מאנסי 845-694-4550
לאנדאן 020-8002-9580
מאנטשעסטער 0161-420-8878

718-305-6942 212-444-9899

צו ספאטען | אדווערטייזין חפס:
718.554.7519

718-305-6942 • 212-444-9899

עולת החודש

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק', ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאיו ע"ד המסורה לנו מברותה"ק על סהרת הקודש

חודש שבט

מו"ה יואל קויפמאן הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א
והר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

החפץ בעילום שמו הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה אלעזר פעלדמאן הי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארץ שליט"א

מו"ה פרוץ קליין הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א
והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

מו"ה נאיר משה יאקאבאוויטש הי"ו

המלמד: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א
והר"ר שמעון יואל בראך שליט"א

מו"ה חיים הערש וויינשטיין הי"ו

המלמד: הר"ר חיים הירש שליט"א
והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

מו"ה יוסף משה אונגאר הי"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

מו"ה יעקב יחזקי' מארקאוויטש הי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה שלום מערמלשטיין הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה מרדכי אהרן גאלדשטיין הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מייכאל היילברוין שליט"א

מו"ה ישראל שיף הי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה שלום גרין הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה חיים יושע פאלקאוויטש הי"ו

המלמדים:

הר"ר עזרא בנעט שליט"א

והר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם
לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

החודש הזה לכם, לכם לכל צרכיכם, עליכם ועל בניכם,
וישלה ברכה ה' אלקיכם, להשפיע מעין הברכה כפעולתכם,
הון ואושר בביתכם, תענוג ונחת כל ימי חייכם, ועומדת לעד צדקתכם.

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא רצדיקיא

מרן הגה"ק רבי חיים צבי בן מרן הגה"ק רבי חנני יו"ט ליפא זי"ע טייטלבוים
בעמח"ס "עצי חיים" יומא דהילולא ו' שבט (תרפ"ו)

בשבע ז' חל יומא דהילולא רבא של מרן הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע - ח' כמת אלקים תאיר פניו הקדושים, י' זמן ולילה לא מש מעבודת שמים, י"ג ידו במלחמת ה' וגבר ישראל, מ' רביין תורה ויראה לאלפים ורבבות, צ"ב י' ישראל פאר הדור והדרו, ב' רוב חריפות ועומק חכמתו, ל' ד וצלל בים התלמוד והפוסקים, והעלה מרגנתא טבא ורב פנינים, חידש חידושים רבים חריפים ושנונים, בשאלות ותשובות להלכה ופולפולים עמוקים, על מס' הש"ס ואגדה עה"ת ומועדים, זה תולדות הגאון הקדוש הגדול בענקים" (מתוך נוסח מצבתו), ה"ה העצי חיים זי"ע - "אשר כל ימי חייו ה' חטיבה אחת בהתמדת התורה ועבודת הבורא, מיד שבת בשבתו ומדי מועד במועדו ארשת שפתיו נטפו מור בחידושי תורה נחמדים ומתוקים, ובכל עת וכל שעה השתעשע בפלפולא דאורייתא ודרוש ואגדה" (מתוך הקדמת כ"ק מרן רבינו ז"ל על ספרו ברך משה), על כן אמרנו להציג לקוראינו הנאמנים מקצת מן המקצת מענין גדלותו בענין זה.

אהבת התורה

א"א לשער ולתאר גודל ועוצם שקידתו בתורה ממש לא יאומן, דרכו היתה שבעת לימודו כשהתנמנמ קצת ה' רושם בפנקס זמן הנמנום והשלים את הלימוד בלילה פי כמה יותר מהרגילות והי' לומד נגד הנמנום כפלי כפלים. בפרט לאחר חתונתו שישב אצל חותנו ה"ה הרה"ק ר' שלו' אליעזר מראצפערט זי"ע בעיר טארנע, ה' לומד תורה בהתמדה יתירה ממש להפליא, ובכל לילה כשהי' הולך דרך השווקים ורחובות לביתו בשעה מאוחרת, ה' הרבה מיושביו טארנא מביטין אחריו בכבוד והערצה יתירה, עד שפעם הרגיש שמביטין אחריו, קיבל על עצמו לישב בבית המדרש כל ימות השבוע, ומאז והלאה ה' יושב ועוסק בתורה ולא ה' חוזר לביתו משבת לשבת.

הגה"צ מבקיסאד מספר בכ"ע שאחר שגמר העצ"ח את עריכת השלחן לפני ה' בליל שב"ק עם החסידים, ה' העצ"ח אומר לו "לאמיר אוועק פאקן די רבעיטעטועע און גיין לערנען" והי' לומר עמו עד אור הבוקר.

ומגודל התמדתו הנפלאה שלו ביום ובלילה סיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שבסוף ימיו סבל העצ"ח ממכאובים רבים ונסע לועין לדרוש ברופאים, הרופא בשמעו את סדר יומו ביום ובלילה, אמר לו שמניעת שינתו די הצורך מזיק לבריאותו, ופקד עליו שצריך לישון יותר בלילה, וגם ביום צריך לישון קצת, ודכירנא האיך שאמי מרתני ביקש ממנו שילך לישון מעט אמר שאין יכול לחיות בלי לימוד התורה, ובפרט לישון ביום ה' קשה עליו מאד, שהלא דרכו ה' לא לישון ביום, חוץ מיום השישי ושבת קודש, וגם זה ה' מעט כדי

לצאת, אבל חזקה עליו ציוו הרופאים שישכב קצת ביום ונסע להירדם קצת ולא עלתה בידו בשום אופן, והמקורבים אמרו לו שיקח ספר במטה, ה' אומר האיך אפשר ליקח ספר שהוא קודש למטה, והשכיב את עצמו בחדר הספרים וקרא לחדרו את שני בניו הגאון הצדיק רבי זלמן לייב ז"ל ומרן רבינו בעל ברך משה ז"ל, ולמד עמהם באומרו שאינו יכול בשום אופן לישון באמצע היום, כי היאך יכולים לבטל את הזמן היקר בשינה, ובזה יצא ידי חובתו בשנת היום (מתוך דרשה בהקעמפ"ס)

גודל תשוקתו ויגיעתו עד אין חקר, כי גם בעת שהי' האדם יכול לחשוב שלבו מופנה לדברי רשות, אבל לבסוף כאשר גמר דבריו הוברר הדבר למפרע שגם עת דיבורו בעניני חול ה' לבו פנוי לקודש, כי במשך העת שדיבר דברי רשות במצפין לבו ומחשבתו ה' חושב איזה ענין עמוק לפרק ולתרץ איזה קושיא חמורה, או בירר וליבן איזה הלכה אשר נשאל ביום ההוא מאת שואליו, ונתברר זאת כי הרבה פעמים אחר גמר השיחה נאה כנסת תיכף תוך כדי דיבור לחדרו ונטל הנייר וכתב בעט ברזל ועופרת בספר זכרון לפניו כל הני מילי מעלייתא שנפל ברעיונו במשך העת שדיבר עם אוהביו ודופקי דלתותיו, וכן ה' כמעט על פי רוב ועל ידי זה נודע ונתברר כי כל עשתונותיו קידוש באהבתו של תורה בלתי הפיגות כל היום, וכמעשהו ביום כך מעשהו ובלילה, ששם לילות כימים למצוא חלקו שחלקו לו מן השמים (הקדמה על שו"ת עצי חיים).

בור סיד שאינו מאנד טיפה

בנוסף להתמדתו הגדולה, ה' מחונן בזכרון נפלא מאד, וממש לא שכח את כל מה שראו עיניו, וזה גם הואיל לו לבקיאתו הגדולה בתורה, פ"א בילדותו בהושענא רבה

משתמש בשתי מוחות

גם ה"י אצלו דבר נפלא ומבהיל שה"י יכול להשתמש בשני חושים ביחד להפליא, וז"ל של בנו הגה"צ ר' זלמן לייב הי"ד זצ"ל בהקדמתו על שו"ת עצי חיים: גם זאת היתה לפלא, כי כאשר באו לפניו לשאול ממנו עצה ותושי, כאשר ישאל איש בדבר אלקים חיים, ה"י העט והקולמס בידו האחת וכתב בה פרי עשתותיו בפלפל וסברא, ובידו השני הראה במחוג את חוות דעתי הזכה הטהורה בדבר שנשאל ממנו, ולהרואה ה"י נראה כאילו משתמש בשתי חושים, בחוש האחד השיב בדברי תורה ובחוש השני ה"י שפתותיו ברור מללו על דבר העצה שנשאל עליו, ועבד עבודתו בכפליים, פעל לחוסים בו נגד בני אדם בחיי שעה ובאותו שעה עבד בו עבודתו ועשה לנשמתו אשר חנן ה' אותו בחיי עולם, והיות נחשב לו כשני ימים וכו', עכ"ל, וז"ל של רבינו בעל ברך משה ז"ל חנוכה תשנ"ה "ער האט נישט מסיח געווען פון לימוד התורה אפילו איין רגע, ער האט געקענט רעדן מיט איינעס און שמועסן, און בשעת מעשה טראכטן פון לערנען... ער האט געהאט צווי מוחות... עס האט מיר דערציילט דעם טעטשער רב'ס זון אז ער האט מיט אים גערעדט וועגן זיינע זאכן, עס איז געווען דעמאלטס פוליטישע ענינים אין טעטש מחלוקת, און דער טאטע האט געשריבן, האט ער אויף געהערט צו רעדן, זאגט אים דער טאטע, פאר וואס זאגסטו נישט ווייטער, ענטפערט ער, דער רבי שרייבט דאך, זאגט דער טאטע נו איך הייס דיר דאך וועגן דעם זאגן, אים האט עס הפנים אויסגעפעלט, אז מען וועט צו אים רעדן וועט אים בעסער ארבעטן דער מוח", פ"א נכנס אצלו אשה אחת ששפכה לפניו מר לבבה להפקד בדבר ישועה ורחמים, וראתה שבשעת הדיבור כותב, וכשיצאה מן הקודש, סיפרה מגדול טוב לבו של הרבי שכל מה שאמרה רשם לעצמו לזכרון, ולא ידעה שבעת ההיא כתב במוחו השני חידושי אורייתא.

גדולי הדור המליצו עליו, שאף שלא זכה לאריכת ימים ושנים ונסתלק בדם ימיו, אמנם כאשר השתמש בשני חושים, מילא את כל יום ויום כאדם אחד עושה בשני ימים, והוברר הדבר דלפי הליכותיו הנפלאים האריך ימים מאוד.

גאון התורה

וע"י התמדתו הגדולה וכשרונותיו הנדירות, ה"י לגאון גדול ובקי נפלא שהפליא את גדולי הדור בגאונותו ובקיאיותו, פ"א אירע שאלת היתר עוגנה לפני הגאון הצדיק רבי שמואל דוד הכהן פרידמאן זצ"ל ראבדק"ק חוסט ושולח השאלה אל הגאון הגדול רבי שמואל ענגעל זצוק"ל האבדק"ק ראדמישלא אשר עיין בהשאלה ובירר והעלה להיתר, רק התנה בדבר שגם הגה"ק בעל עצי"ח יסכים להיתרו, והגיע השליח לסיגעט, והעצי"ח דרכו ה"י לפנות ערב לצאת אל גינתו ולהנפש קצת, וכאשר הגיע שם השליח נתן לו את השאלה שם בהגינה, וכאשר עיין עצי"ח בתוך תשובתו של הגאון מראדמישלא, ענה אל השליח שיבא אליו למחרת בבוקר קודם התפלה, וה"י בהיות הבוקר כאשר בא השליח אל מרן העצי"ח, אמר לו

כשיצא אביו מרן הקדו"ט מבית הכנסת ראה את מרן העצי"ח משחק בחצר, אמר לו הלא אתה יודע שהיום הוא הושענא רבה וצריכים להיות בבית הכנסת לומר תהלים, ויען לו הילד הלא יכולים לומר תהלים גם בחוץ, ויאמר לו הלא אין כאן תהלים, אמר לו אני יכול לומר בעל פה, ובחן אותו כל ספר תהלים בעל בפה וידע.

אחיו מרן רביה"ק ז"ע הפליג מאד את זכרונו, ופ"א בעת הרצאת השיעורים בשיבתו הק' ה"י מצטט איזה חידוש מחידושי הרשב"א מדף אחד, אמנם כאשר חפשו לא מצאו אותו בדף זה אלא בדף אחר, ואמר אז שאצל אחיו העצי"ח לא ה"י בנמצא טעות כזה "כי הוא ה"י ממש בור סיד שאינו מאבד טיפה".

סיפר רבינו בעל ברך משה ז"ל שמרן הקדושת יו"ט ה"י פעם אצל סעודת פדיון הבן, ולקח עמו בנו הגדול בהיותו עדיין צעיר לימים, והכהן אצל הפדיון ה"י הגאון רבי נתנאל פריעד זצ"ל אב"ד אויוראש בעל הפני מבין, והפני מבין אמר אז דברי תורה ופלפול לכבוד העם הנאספין, וה"י אחרי ימים רבים אחרי שכבר עלה מרן הקדושת יו"ט לחיי העוה"ב, והעצי"ח ישב למלא מקום אביו בסיגעט, נפגש פ"א אצל אסיפת רבנים עם הגאון הפני מבין, וכיון שה"י בין הרבנים הצעירים ישב בין הרבנים בצעירים, והגאון הפני מבין לא הכירו שאל אותו מי הוא, ענה לו שהוא הרב בסיגעט, והוא מכירו מאותו מסיבת פדיון הבן, ועדיין זוכר את כל מה שדרש שם וגם מה שעלה אז להעיר על דבורו, ולגודל התפעלותו חזר על כל הדברים לפניו בלי שום מגרעת, ונשתומם הגאון מגודל כח הזכרון שלו.

עיין בשו"ת עצי"ח סי' כ"א מה שכותב שם להגה"צ מריסקעווע זצ"ל אב"ד דקהילתנו וז"ל: מה שכתב לרתך דברי הב"י הסותרים, דכירא כי כד הייתי בצוותא חדא לפני חמשה שנים בשבתי בש"ק בביתסריין אז א"ל דבר זה, וכבר קדמו בשו"ת השיב משה עכ"ל, וע"י בספר "דברי אש" בהקדמה גופא דעובדא היכי הוי, דפ"א בליל שב"ק בעת שרקדו החסידים הזמר "אז ביום השביעי נחת", ומרן עצי"ח כדרכו ישב על מקומו והתבונן בפני החסידים נגש אליו הרב מריסקעווע זצ"ל, וא"ל איזה דבר חידוש שנפל ברעיונו, והעצי"ח לא הגיב כלל על דבריו, וה"י נראה כמי שלא שמע מה שאמר, והרבה שנים אח"י כשהיתה שאלה בעגונה ה"י רוצה הגה"צ מריסקעווע להתירו ע"יחידוש זה, וכתב אז לעצי"ח ההיתר, אז ענה לו העצי"ח שזוכר את החידוש מאז כנ"ל. אבל העצי"ח בעצמו אמר פ"א שמה שהעולם משוחחין עבור הזכרון שלי אינו אמת, יש לי מח ככל אחד ואחד, רק שאני מייגע עצמי בפעם ראשון מאוד ולכן אני זוכר היטב.

ידוע שביום שנפל העצי"ח למשכב מחוליו אשר לא קם ממנו, וה"י אז בקלו"י"ד וראשי הקהילה דשם שאלו ממנו איזה שאלה מהלכות ביהכ"נ, שבנו אז ביהמ"ד חדש, וציטט להם איזה סעיף בשו"ע, וכאשר הובא השו"ע לראות בפנים ראה שטעה בציון הסעיף, ובראותו זאת נענה במרירות ואמר "אוי עס איז נישט גוט", כי דבר זה לא אירע לו אף פעם שיטעה.

תורת הנסתר

פע"א אמר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שכשם שהי' אביו מרן העצ"ח גדול בחלק הגולה כמו כן הי' גדול מאוד בסתרי תורה, ורב חילה בספרי חכמת האמת וכתבי הארז"ל, ועכו"ז לא שמעו מפיו אפילו תיבה אחת מסודות התורה, והעיני אחד החסידים ושאל את מרן ז"ל אם כן מניין יודעים את גדולתו בקבלה, הקפיד רבינו על שאלתו, והתחיל לחשוב את שמותיהם של גדולי בעל מקובלים אשר היו בסיגעט אשר עמם הי' העצ"ח עוסק בסתרי תורה.

סיפר הגה"צ מטענקא זצ"ל תלמיד מרן העצ"ח, שזוכר שנסע פ"א העצ"ח לעיר נירבאטור על שבת קודש, וביום ראשון בא הגה"צ ר' אהרן יהושע פיש זצ"ל אבי"ד האדאס (תלמיד הייטב לב ז"ע) לעיר נירבאטור לקבל את פניו, ובין מנחה למערב שח בעניני קבלה עם דיין דבאטור הגאון ר' יעקב פעקעטא ז"ל, והתוכחו ביניהם באיזה ענין מסוים, והעצי חיים עבר לידם ושאל אותם במה הם מתוכיחו, וחשבו בדעתם שהם זקנים והוא צעיר בשנים ולא רצו לומר לו, והפציר בהם העצ"ח עד שאמרו לו את הוויכוח שלהם, אמר להם העצ"ח אני יודע גם אני עמלתי בהבנת הענין, ואמר להם הפשט הנכון והיתה קרובה להפשט של ההאדאסער רב, אמר אח"כ האדאסער רב לר' יעקב "וואס אונו פלאג מיר זיך פערציג יאר ערלעדיגט ער אין א פאר נעכט".

הצנע לכת

ולמרות כל גדלותו בתורה עמל להסתירו מבני אדם, סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שבימי בחרותו נסע העצ"ח ללעמבערג לקבל "הורמנא" מן הגאון בעל "בית יצחק" זצ"ל, ושלה הקדושת יו"ט עמו את ר' אשר שווארץ ז"ל (הנודע בין החסידים לר' אשר גבאי, אשר זכה לשמש את רבותיה"ק עצי התמרס ז"ע) והעצ"ח רצה שהבית יצחק יעמידנו על כור המבחן כראוי, על אף שהוא בן הרב מסיגוט, וע"כ כאשר הגיעו אל הבית יצחק צוה העצ"ח לר' אשר שישיאר בחוץ, ונכנס לבדו, והבית יצחק שאלו על שמו, השיב שמי חיים הירש טב, הבית יצחק בתן אותו והתפעל מעוצם גאונותו, וכתב לו התרת הוראה, כאשר יצא מחדר הבחין הבית יצחק בר' אשר, וחשב שיהודי זה בא אליו עבור מה ושאל לו מה שאלתו, השיב ר' אשר כי הוא הגבאי של הבחור הלזה, הבית יצחק שתמה לשמע תשובתו, חזר ושאלו ומי הוא זה הבחור, השיב הלא הוא בן הרב מסיגוט, נשתומם הבית יצחק וביקש מן העצ"ח את כתב ההורמנא אשר נתן לו כי ברצונו לשנות את נוסח ההורמנא כראוי וכיאות לבן הרב מסיגוט, אמנם העצ"ח מיהן והשיב לו בחכמה באתי לקבל התרת הוראה עבורי ולא עבור אבי.

עוד סיפר רבינו שפ"א בסעודת ר"ח בראצפערט, ישבו שם הרבה רבנים גדולי ישראל ושוחחו דברי תורה ונתהווה פלפול גדול בין הרבנים באיזה ענין, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ומרן העצ"ח ישב כל הזמן ושתק והתעמק במחשבותיו ולא הגיב כלל על דבריהם, אחר כך פנה אליו הרה"ק מבעלזא זי"ע ושאל את חוות דעתו בענין המדובר, ויאמר מרן העצ"ח שפתרון הדבר מבוואר בתוס' דף פלוני במס' פלוני בדף פלוני,

העצ"ח שילך אל משמשו, והנה שליוח לא ידע פשר הדברים מה לו עם המשמש אמנם כאשר נצטווה על כן לא היסס והלך אליו ואמר לו כי הרבי שלחו אליי, ענה לו המשמש, אמת, והוציא את תשובת הגאון מראדמישלא וכן את תשובת העצ"ח שהי' כבר ערוכה וגמורה, ומסרם בידו על מנת למסרם אל יד הגאון מראדמישלא, והשליו חזר והגיע עוד באתו יום אל הגאון מראדמישלא ומסר את התשובה לידו, וכאשר עיין בהתשובה קרא ואמר מתוך התפעלות: "ווען האט ער געשריבן דע תשובה, דו ביסט דאך ערשט נעכטן דא גוועוען", אז סיפר השליו לפניו איך שלפנות ערב הציע הדבר לפני העצ"ח, והוא הגיד לו שיבוא בבקר, וכאשר שמע זאת אותו גאון הי' נבהל ונשתומם ותמה על גודל גאונותו ורב כח תורתו של הגה"ק כל העצ"ח זי"ע.

סיפר הגה"ח ר' יעקב שלו פריינד ז"ל מעשה פלא מה שמע מאביו הגה"צ ר' ישראל פריינד אבי"ד סאסרעגען זצ"ל שהי' נוכח, פ"א באסיפת רבנים שלקחו בה חלק עשרות גאונים וצדיקים ובתוכם זקני וגאוני הדור מגדולי אונגארין ודנו בדברים העומדים על הפרק, ועלה על הפרק היות שבאותו זמן הופיע אחד מראשי הציונים מארץ ישראל ברומני והכינו לו קבלת פנים, וגם הזמינו את הלשכה הארטודוקסית לקבל פנים ולברכו, וכמובן שהרבנים הגו"צ התנגדו לזה, אך היות שכמה ראשי קהילות נתפסו כבר מדיעות של כת המזרחי ולכן לא מצא חן בעיניהם פסק דינם הנחרצת של כל הרבנים, ובעזות מצח שאלו רבותינו מהיכן דנתנו, אמר עצ"ח הלא מגן אברהם מפורשת הוא בסימן שמו"ז סק"ה, וז"ל: דרך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכה תצליח במלאכתך ואפי' לעכו"ם אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לומר לו כך, עכ"ל, הרי לכם הלכה מפורשת בענין, לאחד האסיפה הי' סיפור זה השיחת היום בפליאה עצומה האיך שאברך צעיר לימים זכר לצטט דברי מגי"א הנ"ל שהוא סימן שכמעט לא לומדים, והפטיר ר' יעקב שלו ז"ל ששנים רבות סיפר להם אביו מעשה זו בהתפעלות עצומה.

בהודמנות כשהי' ר' יעקב שלו אצל מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל סיפר לו הנ"ל, ונתפעל רבינו מאד מהמעשה וניגש לארון הספרים והוציא את השו"ע לראות את מקומו המדויק במג"א, פ"א הגיע לסיגעט ממדינת פולין "ש"ס איד", אשר ידע את כל הש"ס בעל פה בבקיאיות מבהילה, והבחורים ישבו וניסו אותו בשאלות שונות בכל מסכתות הש"ס, והוא השיב על הכל, וכולם התפעלו מעוצם גאוותו האדירה, לפתע נכנס העצ"ח לביהמ"ד ושאל מה הולך שם, וסיפרו לו טיבו של היהודי, התיישב העצ"ח לידו והתחיל להבחן עם היהודי הזה ושאלו אחד מהשני שאלות רבות מכל הש"ס, וכאשר יצא העצ"ח מביהמ"ד שאל לו המשב"ק איך היין להיבחו עם היהודי הזה לפני התלמידים, והלא אלמלא ידע רבינו את כל מה ששאל ממנו הרי הי' הדבר יכול להיות לחרפה בפני תלמידיו, השיב העצ"ח בביטול ואמר: "שמה שהוא יודע גם אני יודע".

ונתפעל מהרי"ד עד מאד, לא רק מזה אשר האיר את עיני כולם בפתרון הענין המוקשה, אלא בעיקר על אשר עצר בנפשו עד כה לבלי לגלות את עוצם גאונותו.

פ"א נסע מרן העצ"ח בעיר נירבאטער לשבות שמה על שב"ק, ונהרו אליו אלפי חסידים ואנשי מעשה מכל הסביבה, ובין הבאים הי' גם איזה רב גדול זקן מופלג בשנים, מגדולי רבני עדת האשכנזים, תלמידי העצ"ח ראו כן תמהו על מה ולמה ראה לבא למרן העצ"ח בזמן שהוא צעיר לימים, והוא הרב זקן מופלג מגדולי הרבנים, ובפרט שהוא אדמו"ר ורבי לחסידים, ומה לו ולחסידים, ונגשו כמה מחשובי החסידים לשאלו ע"ז, ענה להם הרב ואמר: אספר לכם סיפור נפלא אשר עיני ראו ולא זר, ובזה כבר תבינו הכל, וגופא דעובדא הכי הוי, ימים אחדים אחרי הסתלקות מרן הקדושת זי"ט זי"ע נסעתי לעיר סיגעט בכדי להשתתף בשמחת נישואין אצל אחותי שגרה אז בעיר סיגעט, וכשבאתי לעיר סיגעט התיישבתי בדעתי אם אלך לבקר אצל הרב דהיינו רבכם העצ"ח שהי' צעד לימים מאד, אבל התיישבתי שעכ"ז אכנס אליו שכן היא מן הנימוס שרב נכנס להרב שבעיר בכל אופן, והמשיך הרב לספר שבהכנסו אל העצ"ח כבודו העצ"ח לישב, ומיד נסתאבה שיחה ביניהם בחידו"ת ואגדה, ובקשתי מהעצ"ח שיאמר לי איזה חידוש, ענה לי, אולי יאמר כבודו איזה חידוש ופלפול, ואמרתי לו איזה חידוש, והי' נראה בעיני שהוא מתנמנם, ורציתי להפסיק, אולם חשבתי שבוזה אני מכבד את אביו הקי"ט ולכן לא פסקת, וכשגמרתי אמר לי רבכם, עכשיו אני יגיד איזה חידוש, ואמר איזה פלפול, ולא נראו הדברים בעיני והקשיתי לו כמה קושיות חזקות ע"ז, כעבור כמה דקות אמר לי עכשיו אני יאמר לכם דבר חדש שנפל לי קעת ברעיוני, ואמר לי פלפול יפה שכבר נראה בעיני, וככה המשכתי לדבר בדברי תורה זמן רב, ולקחתי ברכת פרידה ונסעתי לשלום, על אם הדרך בנסעתי הביתה על מסילת הברזל, חזרתי ברעיוני את כל הפלפולים שאמר הוא ושארמתי, וכשהתעמקתי בהם ראיתי דבר פלא שבפלפולו הראשון של רבכם הפריך את חידושי שאמרתי לו, ואח"כ כשהקשיתי לו קושיות, אז בפלפולו השני תירץ את קשיותי, ונשאר שני פלפוליו על מקומם וחידושי וכל קשיותי נפרכו מכל וכל, ועכשיו תבינו בעצמכם למה באתי אל רבכם שהתפעלתי ממנו מגודל כח התאפקותו מלהראות גודל תוקף תורתו וגאונותו, וזה הביא אותי לכאן לשהות במחיצתו.

ונכתב זאת זכרון בספר

דרכו בקודש הי' להקדיש שעות רבות לרשום עליו גליון את חידושי תורתו, כמו שמביאין בניו הק' בהקדמה לספר עצי חיים עה"ת ומועדים, וז"ל בהקדמה: ...אך זאת נחמתנו שהניח אחריו כתבי קודש ח"ת, ה"ה חידושים עה"ת שני חלקים אשר הננו נותנים לפניכם היום ברכה, חידושים על המועדים בדרך נפלא, שו"ת על ד' חלקי שו"ע, חידושים על הלכות מקוואות, חידושים על מס' גיטין, קידושין, בבא מציעא, ועוד על שאר מסכתות, ואם כי כל ימי המועטים במספר [אשר כל ימי שני חייו הי' בעוה"ר רק מו שנים] הי' מוטרד בטרדות שונות, והי' מדוכה מהרבה צערי הנפש ר"ל אשר עליו על צארו, עכ"ז לא

לוח ההילולא

א' שבט

❖ רבי משה ב"ר יוסף (מהר"ם שיק) - תרל"ט

ב' שבט

❖ רבי משולם זושא מאניפולי ב"ר אליעזר ליפמאן - תקס"ט

ג' שבט

❖ רבי יחזקאל שרגא מצעשנוב ב"ר שמחה ישכר דוב (חתן מרן העצ"ח חיים ז"ל) - תש"ד

ד' שבט

- ❖ אשר בן יעקב משבטי ייה - ב"א שי"כ
- ❖ רבי משה יהודה לייב מסאטוב ב"ר יעקב - תקס"ז
- ❖ רבי אברהם הכהן מקאליסק ב"ר אלכסנדר - תקע"ב
- ❖ רבי מנחם נחום מטריסק ב"ר אברהם - תרמ"ז

ה' שבט

- ❖ רבי חיים צאנזער מבראד ב"ר נחום - תקמ"מ
- ❖ רבי יהודה ארי' לייב מגור ב"ר אברהם מרדכי (שפת אמת) - תרס"ה
- ❖ רבי שלמה זלמן פריעדמאן אב"ד ראחוב ב"ר ישראל חיים (נבחי שלמה) - תש"מ

ו' שבט

❖ רבי חיים צבי טייטלבוים ב"ר חנניה יום טוב ליפא (עצי חיים) - תרפ"ז

ז' שבט

- ❖ רבי דוד מלעלוב ב"ר שלמה (צבי) - תקע"ג
- ❖ רבי מרדכי דוד מדאמבראווא ב"ר צבי הירש-תר"ג

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

גודל ענין אמירת תהלים בימי השובבי"ם (ב)

– מכתב קודש מכ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע –

הקב"ה דייקא לקיימה והוא ע"ד דרוש וקבל שכר ולזה אצל מצות פרה כתיב זאת חקת התורה ולא כמו אצל פסח כתוב זאת חקת הפסח משם שאצל תכלית הלימוד הוא כדי לקיים בפועל ואצל פרה התכלית הוא הלימוד ועל כן כתיב זאת חקת התורה דייקא ולא חקת הפרה עיי"ש.

ולפי"ז בכל חוקי התורה תכלית הלימוד הוא כדי לידע היאך לשמור ולעשות מצות התורה אבל במצות פרה אדומה לא ה' כוונת נותן התורה לקיים המצוה בפועל כי מוטב שלא יצטרך לזה אלא בודאי ה' רצון העליון ללמוד פרשה זו כדי שעם הלימוד בלבד יקיים המצוה והיא סגולת לימוד תורה זאת שע"ז לא יארע הנזק והרע. ולפי"ז הכי נמי הלימוד בסדר נגעים ואהלות הוא ג"כ על דרך זה דרוש וקבל שכר שבזכות הלימוד בפרשיות אלו ישלם השי"ת שכר שלא יארע הרע ולא נצטרך לעסוק בפרשת נגעים ואהלות בפועל ממש, דהם גם שניהם נגעים ואהלות באים על חטא כידוע והי' רצון הבורא שנתעסק בהלכות אלו ועיי"ז יבטלו כל הצרות ורעות האלו מאחב"י.

והנה א"ז הצדיק הקדוש הרבי ר' זושא זי"ע פי הכתוב מי ימלל גבורות השם ישמיע כל תהלתו הכוונה מי ימלל גבורות השם והיינו מי שרוצה לבטל גבורות השם מלשון המולל מלילות (ביצה ב"ב) היינו שמפרך את גבורות השם ישמיע כל תהלתו הכוונה יגמור כל ספר תהלים ועל ידי קריאת כל ספר תהלים מבטל כל הדין מעליו.

וזה כוונת המדרש שדוד המלך התפלל יהי' לרצון אמרי פי שע"י שיקרא בספר תהלים ככוונת הלב יקבל שכר כמי שעוסק בסדר נגעים ואהלות דהיינו כמו שע"י לימוד בהלכות האלו זוכה שלא יארע לו כל רע והיזק כן יהי' סגולה זו באמירת תהלים ובודאי נתקבל תפלת המלך החסיד ע"ה.

והנה איתא במדרש ילקוט שמעוני עה"פ הייתי ביום אכלנו חורף מה הי' יעקב אבינו אומר ר' שמואל בר נחמני אמר כל ספר תהלים אמר מה טעם שנאמר ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, ישראל סבא, ואפשר שיעקב אבינו התכוון במה שאמר כל ספר תהלים שבשכר זה ינצלו ישראל מכל צרות וכתבו ספ"ה"ק שבתחלת ספר שמות מרומז ואל"ה שמות בני ישראל האבים ס"ת תהלים הבאים מצרימה את יעקב היינו שאמרו ג"כ תהלים כמו יעקב אבינו כנ"ל וז"ש המדרש זש"ה כשמך אלוקים היינו שיש ח"ו דין, (אלוים הוא דין כידוע) כן תהלתך צריכים להלל להשי"ת ע"י אמירת תהלים ויבטלו כל דינין וינצלו מכל צרה וצוקה ומסיים המדרש שאמר דוד מי ימלל גבורות השם ישמיע כל תהלתו כדברי הרבי ר' זושא זי"ע.

והנני א"ז הדושה"ט ומצפה לשמוע ממך בש"ט (חי"ק)

ב"ה ג' לסדר "ואזכור את ברית" תשמ"ה מיאמי יצ"ו, שוכט"ס לנכדי היקר הב' המופלג בתו"י יפ"ת כש"ת ברוך שרגא פייבוש טייטלבוים שליט"א.

אחדשה"ט שמחתי מאוד לקראת השמועה טובה שהנך לומד בהתמדה וראשי ישיבתך במאנסי יצ"ו מתענגים ממך השי"ת יתן לך לב מבין בתוה"ק ויראת השם כל היום ועיני רואות בעזהו"ת.

ואכתוב לך מה שאמרתי בש"ק העבר בעת סעודת ליל ש"ק פרשת שמות במדרש תנחומא ואלה שמות וכו' זש"ה כשמך אלוים כן תהלתך על קצו ארץ וכו' מלך בשר ודם מקלסין אותו שהוא גבור והוא באמת חלש וכו' והקב"ה בכל מה שמקלסין אותו הוא יתר וכו' אמר דוד מי ימלל גבורות השם ישמיע כל תהלתו ע"כ, וצ"ב להבין מה שייכות לפרשה זו, גם מה שסיים אמר דוד מי ימלל גבורות השם וכו'.

ואפ"ל בהקדם דברי המדרש מובא בילקוט שמעוני (תהלים י"ט) עה"פ יהי' לרצון אמרי פי וז"ל שיעשו לדורות ויחקקו לדורות יהי' קורין בהם והוגין בהם ונטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות הכוונה שדוד המלך ע"ה התפלל שאם קורין בספר תהלים יקבלו שכר כאלו למדו בסדר נגעים ואהלות, ובספר נפש החיים מהגאון ר' חיים מוואלאזין ז"ל מובא דבריו במשניות וילנא בריש פרק ששי מס' אבות על הגליון בלקטים שם כתב דבר תמוה שלא מצינו שהקב"ה הסכים לתפילות דוד בזה עכ"ל, ותמוהים דבריו הלוא חז"ל אמרו לנו שדוד המלך ביקש והתפלל כן באותו יהי' לרצון אמרי פי בודאי רצון חז"ל להודיע שהקב"ה קיבל תפלתו ולא דחאה.

אולם צריכין להבין למה ביקש שע"י קריאת תהלים יקבלו שכר כמי שלומד בהלכות נגעים ואהלות וכי מי שלומד בסדר זרעים או מועד או בסדר אחר אינו חשוב לפני הקב"ה כמו מי שלומד בנגעים ואהלות הלוא כל התורה קבלנו מפי משה מפי הגבורה כבי' והכל קודש קדשים.

ואפ"ל בהקדם דברי אאמור"ה הגה"ק בספר עצי חיים (פרשת חקת) לפרש הכתוב זאת חקת התורה דהנה מודעת זאת אשר כל המצות אשר צוה השם אותנו אנו מקבלים עלינו לשמרם באהבה ובכל עת אנו מצפים תמיד מתי יגיעו לידנו כדי שנוכל לקיימו וזה תכלית לימוד התורה שנדע היאך לקיים מצות השי"ת והנה פרשת פרה אדומה באה לטהר בני ישראל מטמאת מת ועל זה לא שייך לומר שאנחנו לומדים פרשת פרה כדי שנוכה לקיימה במעשה דהא מצוה זו באה על סיבה לא טובה ויותר טוב הי' שלא יארע שום צער וחיים כלכם היום ובפרט שאין מיתה בלא חטא (שבת נ"ה) ולזה רמזה התוה"ק ציוי השי"ת רק ללומדה ואין ברצון

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קד — בלתי מוגה

יום ה' פרשת תולדות תש"ע לפ"ק

ביקור כ"ק אדמו"ר מתולדות צבי ספינקא שליט"א

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א

רבינו קיבל פניו בברכה

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: די וואך איז פרשת תולדות, איז דא א מעשה בקבלה פון רבי ר' מענדעלע (הרה"ק מרימאנוב ז"ל), דער זיידע דער חקל יצחק פלעגט דאס דערציילן, דער טאטע ז"ל (הגה"ק ר' שמואל צבי האראוויטץ ז"ל) פלעגט דאס אויך דערציילן, יעקב מיט עשו האבן זיך צוטיילט מיט די צוויי עולמות, יעקב אבינו האט געמאכט א ישיבה און געזיצן און געלערנט מיט בחורים, ס'איז דארט געווען פיין ווארעם, און עשו גייט ארום אינמיטן די נאכט אין פעלדער און וועלדער און טראכט זיך איז דען דאס מיין עולם הזה? קומט ער אריין אין די ישיבה צו יעקב, גיט ער א קוק און וואונדערט זיך וואס גייט דא פאר?!, האט ער געזאגט, איך וויל זיך שוישן, נו, האט יעקב גענומען די פערד און וועגעלע, און עשו האט זיך געזעצט אין די ישיבה, און דער עולם ווייסט נישט וואס טוט זיך דא מיט איהם, דער רבי ר' מענדעלע האט געזאגט אז מ'האט געהאלטן אין מס' בבא קמא...

רבינו: מ'זאגט אז יעקב האט דעמאלטס געהאלטן אין פרק מרובה דף ע"ז...

אלס קינד האב איך געהערט די מעשה, איך האב אבער נאך נישט געוואוסט אז דער רבי ר' מענדעלע האט עס פארציילט, פון אים זאגט מען נאך די מעשה?

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: אונז האבן מיר אזוי בקבלה אז עס איז פון רבי ר' מענדעלע.

דהמשיך לספר: איז דעם ערשטן טאג, יומא קמא לא אמר ולא מידי (מלשון הש"ס, שבת פ"ה), ער האט נישט געזאגט מושום חולשא דאורחא, ס'האט שוין גענומען אפאר טעג ביי

מ'האט געזעהן מיט וועמען מ'האט דא צו טוהן, איז מען זיך צוגאנגען, און ס'איז שוין געווארן אין ישיבה אויס לעכטיג און אויס ווארעם. עשו האט געזעהן אז ס'איז נישט פאר איהם א געשעפט, איז ער צוריק געקומען צו יעקב און צוריק געגעבן די ישיבה, אבער דאס פערד און וועגעלע האט יעקב שוין נישט צוריק געגעבן, האט ער אויסגעפירט, פון דארט נעמט זיך אז די לומדי תורה דארפן זיין מיט די מחזיקי תורה גלייך.

רבינו: כ'האב אלס קינד געהערט די מעשה אזוי, עשו איז ארום געגאנגען אין וואלה, ס'איז געווען קאלט און פארפריירן, און ער זעהט פון דערווייטנס אז דארט ערגעץ לייכט, האט ער געטראכט אז ער וועט גיין אהין זיך אנווארעמען. ער קומט דארט אריין, זעהט ער יעקב אבינו זיצט דארט און לערנט מיט בחורים, יעקב רופט איהם אריין 'ברוך הבא מיין ברודער', און ער גיט איהם א ווארימע טיי ער זאל זיך דערכאפן דאס הארץ, פרעגט איהם עשו 'וואס טוהסטו דא?', זאגט ער 'איך לערן', זאגט עשו 'אנטשולדיגט, מ'האט דאך זיך צוטיילט מיט די עולמות, דו האסט דאך גענומען עולם הבא, און איך האב גענומען עולם הזה, און גיב א קוק דו זיצסט דא און דו לערנסט אין א בית מדרש, ס'איז פיין ווארעם, און איך פלאג מיך ארום, זאגט איהם יעקב, נו, גוט, בלייב דא אויך לערנען. פרעגט עשו, וואס לערנט מען?, האט יעקב געזאגט בבא קמא דף ע"ז, דארט איז דער עמוד גמרא נאר איין שורה. עשו זעצט זיך אראפ און לערנט דורך די שורה, און שוין האט ער אפגעלערנט א עמוד גמרא, זאגט ער, אזוי, מ'קען אפלערנען א עמוד גמרא איינס צוויי... און ער

מ'קען זאגן א רמו, אז יעדער איד קומט אן קיין מרה, און זיצט אביסל דארט, און יעדער איד קומט אן אויך אין מתקה, ס'ווענדט זיך נאר וויפיל צייט מ'זיצט אין מרה און וויפיל צייט מ'זיצט אין מתקה, יעדער איינער מאכט מיט די מ"ב מסעות, אז דער אייבישטער העלפט אזוי די הנייה אין מרה שנעל.

*

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: דער התם סופר (פר' תולדות עמ' ק"ט) פארענטפערט די וואך ווי אזוי קען זיין 'זיאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב' (בראשית כה, כה). זאגט ער פשט, יעדער מענטש האט ליב נייעס, יצחק אבינו הערט אז מ'קען זיך דרייען אין די גאסן און מ'זאל לערנען, ער האט נאך אזאנס נישט געהערט, אבער דאס אז יעקב זיצט אין די ישיבה און לערנט דאס איז נאטורליך, אבער רבקה קומט פון לבן און בתואל'ס שטוב, האט זי געוואוסט אז אין די גאס לערנט מען נישט, אבער דאס אז יעקב זיצט און לערנט דאס איז געווען ביי איהר נייעס.

רבינו: מ'זאגט נאך פונעם רבי ר' העשיל (מקראקא ז"ל, אז יצחק איז אויפגעוואקסן אין שטוב פון אברהם, און ביי די שטוב פון אברהם האט מען גערעדט אמת, דארט איז נישט געווען קיין בלאף, ער האט נישט געהאט א השגה אז מ'קען זאגן שקר, במילא אז עשו איז געקומען און האט איהם אלעס דערציילט האט ער נישט געטראכט אז עשו זאגט ליגנט, אבער רבקה איז אויפגעוואקסן ביי בתואל, און געהאט א ברודער לבן, און דארט איז דאך געווען שקר און בלאף, אזוי איז זי געווען א מבין אויף עשו, און יצחק נישט.

דער מאטע ז"ל האט דערציילט לגבי דעם ענין א מעשה, דער שינאווער רב ז"ל איז דאך געווען מידתו 'אמת',⁴

נסיעת האדם מרומו בתורה וכו', וכן כשנשברה לו הספיקה והיה בעצבות גדול, ובא רבו ותמה עליו, והראה לו באיזה עולמות הוא עכשיו, והיו שמות אה"ה וצרופי אה"ה וכו', ואז התחוק כלבו למתקן בשרשן כידוע לו וכו' והפח"ח.

ועי' בס' דגל משה אפרים (פ' מסעי), ז"ל: 'ובואדי נכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש הישראלי, לידע הדרך הישר אשר ילך בו כל ימי חייו, ליסע ממסע למסע, וידוע שכל המסעות הם בחינות קדושים וטהורים, עיי"ש באריכות.

ידוע מה שכתב עליו אביו מרן הדברי חיים ז"ל (שלת דברי חיים ח"ב או"ח סי' א) ז"ל: "מני הרב וכו' האבדק"ק שיטואו שלדעתי אנו משנה

וויל שוין איבער מישן און ווייטער גיין, זאגט איהם יעקב, ניין ס'גיט נישט אזוי, מ'דארף צו לערנען אויך תוס', הייבט עשו אן צו לערנען תוס' און הייבט זיך אן צו מוטשען, און מ'פּרעגט איהם א קשיא הייבט זיך עשו אויף, און זאגט, ווי איידער דאס, אויך גיי מיר צוריק און וואלד אריין, כך שמעתי אלס קינד,¹ נאר כ' האב נישט געוואוסט אז מען דערציילט עס נאך פון רבי ר' מענדעלע.

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: אזוי האט דער זיידע (החלק יצחק ז"ל) געזאגט. און דער זיידע האט נאך א זאך געזאגט, ס'שטייט (ויקרא פ"ג ס"ג) תורה חדשה מאתי תצא, וואס וועט שטיין אין די נייע תורה,² היינט ליינט מען ויצא יעקב מבאר שבע, און דעמאלטס וועט מען ליינען ויצא מנחם מפריסטיק ויחן ברימאנוב, און ס'האט א מקור אין מדרש (ויקרא רבה לה, ה) ס'שטייט אז אמאל האט משה רבינו געשריבן ועכשיו אליהו כותבן, אלע מסעות פון כלל ישראל וועט שטיין אין די תורה.²

רבינו: ס'שטייט דאך פון בעש"ט הק' אז יעדער איד מאכט מיט די מ"ב מסעות, במשך פונעם לעבן גייט מען אלעס אריבער.³

1

עי' בס' דברי תורה (מהוראב אות ק"ב) מהגה"ק ממונקאטש ז"ל שהביא סיפור זה, ובתחילתו כתב בזה"ל: "משל הקדמוני בשם גאון אחד וצדיק ז"ל וכו', עיי"ש.

2

ובדברים האלו מובאים גם בספר "עמרת מנחם" סיפורים מהרה"ק הרמ"מ מרימאנוב ז"ל (אות צ) אשר פעם אחת ציוה הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימאנוב להרה"ק מראפשיץ שילמוד מסכת אבות עם החסידים, ואמר להם בבואור המשנה (אבות פ"ב ב"א) וכל מעשיך בספר נכתבים, כי הכוונה שיכתוב שמה המסעות מהרמ"מ מפריסטיק לרימאנוב ומה שעשה בכל מסעיו, וכן מכל אחד ואחד, עכ"ד.

ובס' מסעות ירושלים-מונקאטש (מהקדמת המ"ל) מובא משמו' הרה"ק מאפסא ז"ל על הא דאיתא במדרש (ויקרא פ"ג ס"ג) לעתיד לבוא תורה חדשה תצא. והכוונה דעת יש לנו תורה מנעשי האבות כמו ויסע אברהם הלוך ונסוע הנגבה, קום והתהלך בארץ, ולעתיד לבוא תהיה תורה נוספת שיהיה נאמר בה ויסע רבי ישראל בעש"ט ממעיובוש ויחן בעיר פלוגי וכו', וכן הגיד הרה"ק מאפסא על עצמו שיהיה נאמר בה ויסע אברהם יהושע העשיל מאפסא ויחן במעיובוש וכהנה, ומעשיות כאלו יהיו תורה שלימה להתבונן בדרך הצדיקים, עיי"ש.

3

עי' בס' תולדות יעקב יוסף (בסופו ד"ה ריש ע"ה), ז"ל: עוד שמעתי בשם מורי [מרן הבעש"ט הק'] כשהלך בנסיעה הידועה, הראה לו רבו במקום זה היה מרמו הנסיעה שהיו נוסעין ישראל במדבר במסע זו, וכל

בזו דערווייל עסט מען דארט פת פלטר, און ס'איז נישט אזוי געפערליך, ס'איז נאר פת פלטר. זאגט דער שיניאווער רב, ביי דיר איז דאס אזא לייכטע זאך?!, א איד דארף עסן פת ישראל. זאגט דער גבאי, אך בין דען עפעס שולדיג?!, אך זאג איהם ער זאל שוין אהיים פארן, און ער זאגט מיר אז ער וויל נישט. פרעגט דער שיניאווער רב פארוואס פארט ער נישט אהיים? זאגט דער גבאי, ער איז געווען דא אויף שבעות, און ביז ער געזענגט זיך נישט ביים רבי'ן וויל ער נישט אהיים פארן. זאגט איהם דער שיניאווער רב, ביי דיר איז גארנישט אז א גאנצע שטאט זאל עסן פת פלטר? זעה איהם שנעל אויפצוזוכן, ער זאל אריינקומען. איז דער גבאי געגאנגען אויפזוכן, און אזוי האט זיך נאכגעשלעפט נאך און נאך מענטשן... אזוי, האט מען שוין געזענגט דעם גאנצן עולם.

דער שיניאווער רב איז געווען אזא 'איש אמת' אז ער האט נישט געקענט פארשטיין אז ס'איז נאר געווען אזא אנשטעל, מוזאל קענען אריינגיין זיך געזענגען. דער טאטע ז"ל האט דערציילט נאך א מעשה וואס ער האט געהערט פון רבי איציקל (הרה"ק רבי משה יצחק געוויירצמאן ז"ל מפשעווארסק), וואס בדידיה הוה עובדא, אין שינאווע איז איינער בר מצוה געווארן, און דער סופר האט נישט געענדיגט די תפילין צו די בר מצוה. דא ווערט דער בחור בר מצוה און ער דארף לייגן תפילין, וועט ער דאך דארפן בארגן פאר זיך תפילין, האט ער זיך מיישב געווען אז ער וועט פראכירן צו בעטן דעם שיניאווער רב אז ער זאל אים בארגן זיינע תפילין, אז ער זאל דאס אנטון ווען ער טוט אן דאס ערשטע מאל די תפילין, איז ער ארויפגעגאנגען און דערציילט פארן שיניאווער רב אז מהאט באשטעלט תפילין ביי א סופר און די תפילין איז נישט פארטיג געווארן, צי דער רבי קען איהם בארגן זיינע תפילין אויפן ערשטן טאג. דער שיניאווער רב האט געבארנט זיינע תפילין פארן בר מצוה בחור.

א צייט שפעטער ווען א צווייטער בחור'ל האט געדארפט בר מצוה האבן, האט ער אויך געוואלט די זכי' צו האבן דעם שיניאווער רבי'ס תפילין, איז ווען עס איז געקומען צו זיין בר מצוה האט ער געטון די זעלבע זאך, ער האט געזעהן אז די תפילין זאלן נישט זיין גרייט, און ער איז אויך געגאנגען מיט די גאנצע ערנסטקייט בארגן די תפילין פונעם שיניאווער רב. אז ס'איז שוין געווען א צווייטער איז שוין געווארן א דריטער און א פערטער, יעדער בחור'ל איז אריינגעקומען אזוי ערענסט און געבעטן די תפילין, ביז

אמאל מוצאי שבעות, איז ער געווען פארקאכט און פארפארעט אין א ענין, האט ער געזאגט פאר'ן גבאי'ן, איך שפאר צו די מיהר, און לאז נישט אריין קיין איינעם, ס'איז געווען א ענין וואס ער האט געדארפט זיין אליין. ס'איז דאך געווען מוצאי שבעות, און אויף שבעות איז געקומען א עולם. געווענליך ווען ס'קומט א עולם, פאר מ'פארט אהיים גייט מען זיך געזענגען. מ'האט זיך געוואלט געזענגען, אבער דער שיניאווער רב האט דאך פארמאכט די מיהר. מ'ווארט און מ'ווארט נאך א שעה און נאך א שעה, ס'איז שוין אסרו ה', מ'ווייל אריין גיין, אבער מ'קען נישט, דער גבאי לאזט נישט אריין וואס זאל איך טוהן, דער רב האט צוגעשפארט די מיהר'.

איז געווען דארט א איד א עושר וואס האט געוואלט אהיים פארן, אבער ער האט דאך נישט געקענט אהיים פארן פאר ער וועט זיך געזענגען, איז ער צוגעגאנגען צום גבאי'ן און דערלאנגט א מנה יפה, און זאגט איהם ער זאל ערלעדיגן מ'זאל קענען אריין גיין. דער שיניאווער רב איז געווען ביי זיך אין צימער און עוסק געווען אין זיין עבודת הקודש וואס ער האט געדארפט צו טוהן, און דער גבאי דרייט זיך אזוי ארום אינעם פאדער צימער און רעדט צו זיך אזוי הויך, 'נ', וועט מען אין יערוסלאוו עסן פת פלטר, ס'איז דען געפערליך פת פלטר, ס'איז דען א איסור דארויטא? ס'איז דאך נישט קיין דארויטא?⁵ ער האט כאילו אנגעשריגן איינעם, און געזאגט וואס פארפירסטו? וועט מען עסן אין יערוסלאוו פת פלטר, אזוי האט ער ארום שפאצירט מיט 'יערוסלאוו' און 'פת פלטר'.

ביז דער שיניאווער רב האט אריינגעהערט ווי מ'רעדט אינדערויסק, האט דער שיניאווער רב איהם אריינגערופן און געפרעגט וואס גייט דארט פאר, האט דער גבאי געזאגט אז אין יערוסלאוו איז דא א בעקער וואס באקט פאר'ן עולם, און ער איז יעצט דא, און ער וויל נישט אהיים פארן, במילא איז נישטא דארט אן אידישער בעקער, איז

הדיבור אפילו יהבו ליה כל חללא דעלמא וכו', ועדותו טאמנה עלי מאוה, כי ידעתי שלא יבוע בעד כל חללי דעלמא".

עי' בשו"ע יו"ד (סי' ק"ב סעי' א) שכתב המחבר שאסרו חכמים לאכול פת עובדי כוכבים משום התנות. ואח"כ כתב (בסעי' ב) יש מקומות שמקילים בדבר ולוקחים פת מנתוחם העובד כוכבים במקום שאין שם נחתום ישראל מפני שהיא שעת ההחק וכו', ולא מיקרי פת בעל הבית אלא אם עשאו לפני ביתו אבל עשאו למכור מיקרי פת פלטר וכו' עיי"ש.

ווען דער שניאווער רב האט געזעהן אז עפעס גייט פאר. האט ער זיך אזוי געוואונדערט "וואס גייט פאר מיט דעם סופר, ער פלעגט דאך אלעמאל ענדיגן צו די צייט, לעצטענס ענדיגט ער נישט קיינעם תפילין?... " מ'איז אים נישט איינגעפאלן אז די דרייצן יעריגע כהור'לעך מאכן דאס דוקא אזוי.⁶

מ'קוקט אזוי, יצחק אבינו, א קינד פון אברהם אבינו, ער איז אויפגעוואקסן געווארן מיט תורה און עבודה און קדושה, ער האט נישט געקענט גלייבן אז עס איז שקר און בלאף... אזוי אויך, אזא שניאווער רב א קינד פון צאנזער רב... אבער רבקה אמינו האט געהאט א כרודער לבן, א אמת'דיג ווארט האט מען דארט נישט געזאגט.

דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט (הובא בכרך משה פר' משפטים ע"ב ק"ע), לבן האט געזאגט 'לא יעשה כן במקמינו לתת הצעירה לפני הבכירה' (בראשית כ"ב, טו), און אין תוס' אין קידושין (דף נב, ד"ה והלכתא) ווערט אזוי נפסק, תוס' איז דארט מעתיק דעם לשון 'לא יעשה כן במקמינו וגו'', פרעגט מען די קשיא לכאורה דאס איז דאך לבנים שיטה, אבער יעקב אבינו האט דאך אנדערש געהאלטן, ער האט דאך יא געוואלט נעמען רחל פאר לאה, איז פארוואס פסק'נט מען אזוי ווי לבן און נישט אזוי ווי יעקב. האט דער פעטער ז"ל געזאגט אזוי, פארוואס מאקע לא יעשה כן במקמינו, ווייל מ'שוהט וויי פאר די עלטערע, אויב אזוי איז דאך באמת דא אויף דעם א יצה, מיזאל איהר פרעגן אפשר איז זי מוותר, נאר דער תירוץ איז, אז ווען מ'זעט איהר פרעגן וועט זי זאגן אז זי איז מסכים, אבער אין אמת'ן ביי איהר אין הארץ האט זי יא א קפידה, במילא וועגן דעם לא יעשה כן במקמינו, מ'קען נישט אזוי טוהן, ווייל דא במקמינו איז מען נישט געוואוינט צו זאגן אמת. יעקב אבינו איז דאך אבער געווען מידתו אמת, און ער האט געפרעגט פאר לאה און זי האט געזאגט הן, אז זי איז מסכים, נו, איז דאך נישטא קיין פראבלעם, קען מען דאך נעמען די צעירה, אבער לבן איז דאך געווען דער גרויסער שקרן, אמת איז ביי איהם נישט געווען, זאגט דער פעטער אזוי, 'כן' איז מיינט אמת, אזוי ווי 'כן' בנות צלפחד דוברות' (במדבר כו, ז), דאס האט לבן געזאגט, 'לא יעשה כן'.

ע"י בסי' רועה אבן ישראל (ע"ב ט"א) שהגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק ז"ע סיפר כ"ל שהוא גם עשה תשובה זו, ואמר בסוף ימיו: מיטן היינטיגן שכל וואלט איך דאס נישט געמאכט.

במקמינו' ביי אונז איז נישטא קיין אמת, במילא קען מען זיך נישט פארלאזן אויף פרעגן, ממילא איז נישט שייך מיזאל קענען געבן די צעירה לפני הבכירה, במילא להלכה זיך צו פארלאזן היינט אויף פרעגן, ווער איז דען היינט מדתו אמת אזוי ווי יעקב אבינו? קען מען זיך נישט פארלאזן אזוי, וועגן דעם זאגט טאקע תוס' אז מ'פסק'נט לא יעשה כן במקמינו לתת הצעירה לפני הבכירה לכתחילה.⁷

האדמו"ר מתנ"צ ספינקא: מ'שטייט אין אור החיים הק' (פ' ראה) אויף די גמרא (הגינה טו) רבי מאיר רמון מצא תוכו אבל קליפתו זרק, פארוואס פסק'נט מען נישט אזוי, ווייל צו דעם דארף מען זיין רבי מאיר, די הלכה איז טאקע אזוי נאר פאר איינעם וואס קען מבחין זיין.⁸

וצייה רבינו להביא כבוד

7 ויש לציין שבס' מבצר תורה ויראה (ח"ג ע"ב ור"ה) מובא מה שסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל בפתחה לתלמידי הישיבה שהוא היה פעם כשמרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל נפגש עם האנן רבי יוסף שלמה כהנמאן ז"ל ראש ישיבת פאנעוויזש, והפאנווועשער רב שאל לרבינו ע"ד תוס' בקידושין (כ"ב, ב"ה והולכתא וכו') ורבינו השיב לו כ"ל.

8 עיי"ש באריכות מה שכתב לבאר הכתוב שמור ושמעת וגו' על דרך אומרים ז"ל (חגיגה טו) אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו וגו', והוא אומרו שמור, פירוש אם הוא בשמירה ששמור התורה, אז ושמעת תורה מפיהו, והנה אמרו בהגינה (שם) ורבי מאיר היכי גמר תורה מפומיה דאחר וגו' אמר ר"ל רבי מאיר קרא אשכח ודרש (מש"ל כ"ב, י) ה"ט אנויך וגו' ולכן תשית לדעתי, לדעתם לא נאמר אלא לדעתי וכו', קשו קראי אהרדי לא קשיא הא גדול הא בקטן וכו', רבי מאיר רימון מצא תוכו אבל קליפתו זרק, עד כאן, הנה לפי דבריהם ז"ל הגדול יכול ללמוד מהרב הגם שיהיה הרב רשע, מה שאין כן הקטן, ורמב"ם ז"ל מציעו שכתוב (פרק ד' מהלכות תלמוד תורה הלכה א) שאין ללמוד מהרב אלא אם הוא כמלאך ה', ולא חילק בין גדול לקטן כדברי הגמרא...

והנכון לתת טעם לרמב"ם, הוא שסבור שבזמן הזה אין דעת שלימה שתקרא גדול להתיר לו ללמוד מהרב רשע, שדוקא רבי מאיר שהיה שלם בדעת ובידיעה הוא שהותר לו הדבר שאין לחוש ודאי שילמוד ממנו רשעו, ואולי כי לזה דייק התלמוד ואמר רבי מאיר קרא אשכח ודרש וכו', רבי מאיר רימון וכו', פירוש דוקא גדר זה של רבי מאיר הוא שישנו בהיתר זה, לפי שהוא ודאי יזרוק הקליפה ולא יאכל אלא האוכל, וסברא זו נכונה וסמוכה מעצמה היא, לזה סתם רמב"ם לאסור ללמוד מהרב שאינו כמלאך בין לגדול בין לקטן, כי הדורות נתמעטו, ואין לנו היתר זה אלא ברבי מאיר וכיוצא, וצא ולמד מדבריהם ז"ל שאמרו (שבת קכ"ב) אם הראשונים כמלאכים וכו', עיי"ש באריכות. [ועי' מ"ש מרן ז"ל בדברי יואל (פ' שמיני ע"ב ר"א) בבואר ענין זה].

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: דאס נישט אריינלאזן געזעגענען אין שינאווא... ביי רבי אייזיקל אין זידיטשוב איז דאך אויך געווען אזוי.

דארט איז געקומען א עושר וואס עס האט אויף איהם געווארט א געפערליכער פראצעס, און ער האט געווארט אין זידיטשוב גאנצע טעג, יענער ווינטער איז געווען א שווערער ווינטער, ס'איז נישט געקומען קיין חסידים, האט דער עושר געזאגט פאר רבי אלי⁹ וואס איז געווען ממונה אויפן שטוב, אז ער צאלט אויס דעם גאנצן ווינטער די ווירטשאפט. רבי אלי גייט אריין צום טאטן און ער לייגט פאר אלע חשבונות, זאגט רבי אייזיקל, נו, הייבט ער אן נאך מער שווארץ מאכן, און זאגט אז ס'איז געווען א שווערער ווינטער... און יעצט איז דא א איד וואס וויל אלעס באצאלן, זאגט רבי אייזיקל, נו, לאז איהם אריין. רבי אלי האט איהם צוגעגרייט און אנגעזאגט אז ווען ער וועט הערן די ווערטער 'א ישועה מן השמים', זאלסטו גלייך ארויס לויפן פון צימער, דו ביזסט שוין געהאלפן, און כך הוה, ווען ער איז אריין האט ער אראפ געלייגט א גרויסן סכום און געזאגט אז ס'ווארט איהם א שווערער משפט, האט איהם רבי אייזיקל געזאגט 'א ישועה מן השמים', שפעטער האט רבי אייזיקל שוין געטראפן אז ס'איז נישט קיין בלבל... עס איז געווען א שווערער משפט...

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל ער האט דערציילט די מעשה אזוי, אז עס איז געווען אמאל א איד וואס האט געגעבן א פאטש פאר א גוי און ארבייטער, און דער גוי האט זיך אויסגעצויגן... עס איז געווארן א איבערקערעניש, ער האט זיך דערשראקן, למעשה, דער גוי איז נישט אהיימגעקומען, האט מען איהם אנגעהויבן צו זוכן, און מ'האט פעסט געשטעלט אז דאס לעצטע פלאץ וואו ער איז געווען איז געווען ביי די ארבעט, האבן זיי אים אנגעקלאגט אז ער האט גע'הרגעט דעם גוי. עס האט זיך אנגעהויבן א פראצעס, און ער האט געהאט א שווערן משפט, די מעשה איז געווען אין סטריא און דער פראצעס איז געווען אין לעמבערג די הויפט שטאט.

9
ה"ה בנו של הרה"ק מוה"ש ש"ס ז"ל אשר הוא היה בן משק ביתו, ואחר פטירת אביו ז"ל נתגלה בגדולתו בתורה ובקדושה שלא ידעו מזה בחיי אביו, ונשאר ממנו ספר זכרון אליו והן הם דברות קודש שאמר בלהבות אש לפני ההסידים.

ר' מאיר בעל הנס
האט אים ארויפגארבן 13
דין תורה...

מ'האט געזאגט א ווערטל. א באקאנטער גדול האט געמאכט א ישיבה, ווי באקאנט איז אינדערהיים נישט געווען נאר איין פושקע. נישט אין ביהמ"ד און נישט אינדערהיים, איז נישט געווען נאר איין פושקע, די רבי מאיר בעל הנס פושקע. עפעס אנדערש איז נישט געווען.

דער גדול האט געמאכט זיין ישיבה, און ער האט זיך זייער געמוטשעט מיט געלט.

האט ער געמאכט פושקעס פאר זיין ישיבה, און ער איז פלוצים אוועק. יעדער איינער האט געזאגט אויף אים, אז ר'... האט געמאכט א פושקע, און רבי מאיר בעל הנס האט אים גערופן צו דין תורה. אזא ווערטל האט מען געזאגט אויף אים, ווייל ער האט געמאכט א פושקע. אזוי איז געווען, אין ביהמ"ד און אינדערהיים איז געווען נאר איין פושקע.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א אצל אסיפת עסקנים בבית רבינו ביום ה' תצא תשס"ט)

תושבי וויליאמסבורג:

דינער הראשונה
מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט

Fine Design • 845.649.033

רבינו: כ'האב געהערט אז ביים שינאווער רב איז געווען א מעשה, א איד האט געהאט א געשעפט, און ס'איז איהם זייער נישט גוט געגאנגען, און ער האט געהאט 'פייער פארויכערונגס, און... ס'איז שוין געווארן א שריפה אין זיין געשעפט, אזוי האט ער געוואלט פארדינען געלט. אבער ס'איז נישט געגאנגען אזוי ווי ער האט געקלערט, און ס'איז געווען שמארק פארדעכטיגט, אזוי האט ער געהאט א גרויסע צרה, ווייל זיי האבן געזאגט אז ער אליין האט דאס געמאכט. איז ער אוועק געפארן קיין שינאווא, און האט געשריבן א קויטל פאר'ן שינאווער רב אז ס'איז געווען א שריפה ביי איהם אין געשעפט און ס'איז פארברענט געווארן, און מ'האט אויסגעטראכט אויף איהם אז ער האט דאס אליין געמאכט, און ער דארף א ישועה. דער שינאווער רב איז דאך געווען מידתו אמת, האט ער איהם אנגעוואונטשן, 'דער אויבערשטער זאל העלפן אז דער אמת זאל נתגלה ווערן...'

האט ער געזאגט פאר'ן שינאווער רב 'דער רבי זאל מיר צוזאגן א הבטחה אז איך וועל ווערן פריי, זאגט איהם דער שינאווער רב 'זאס ביסטו אזוי באזארגט?, כ'האב דיר שוין געזאגט 'דער אויבערשטער וועט העלפן אז ס'וועט ארויס קומען דער גאנצער אמת'. דער איד וואס מער דער שינאווער רב זאגט איהם אזוי ווערט איהם מער שווארץ פאר די אויגן, הייבט ער אן נאכאמאל צו דרייען, 'דער רבי זאל מבטיח זיין, זאגט דער שינאווער רב 'כ'האב דיר שוין געזאגט'. דער איד האט געזעהן אז ער איז אין צרות, האט ער געזאגט פאר'ן שינאווער רב אז ער מוז אויסזאגן דעם אמת, און האט דערציילט די גאנצע מעשה, דער שינאווער רב כאפט זיך אן ביים קאפ און זאגט 'וויי ווי געוואלד' פארוואס האסטו דאס געטוהן, און דו דערציילסט נאך אזוי די מעשה...'

זאגט דער איד 'רבי, דער בעל שם הק' האט אנדערש געטוהן, און דער איד האט דערציילט אז בימיו פונעם בעש"ט הק' איז אמאל געווען א מעשה, אז א איד האט געהאנדלט מיט 'קעסלען', ער פלעגט מאכן קעסלען פאר בראנפן, איז געווען א פריץ וואס האט גענומען קופער און געגעבן פאר'ן איד ער זאל דאס אויספארעמען און מאכן דערפון א קעסל, און דער פריץ האט איהם באצאלט פאר דעם, און אזוי האט ער זיך מפרנס געווען. דער איד האט געהאט א שטוב מיט קינדער האט ער געדארפט פרנסה, און האט געדארפט חתונה מאכן א קינד, איז ווען ער האט

איז דער איד געפארן קיין זידיטשוב. און איז צוגעגאנגען צו רבי אלי' וואס האט געפירט די שטוב, און ער האט געבעטן אז ער זאל זעהן ביים פאטער צו פועל'ן א ישועה, און ער האט אים באצאלט אז ער זאל אים ארויסהעלפן צו פועל'ן די ישועה.

דער איד איז אריינגעגאנגען צום זידיטשובער רבי'ן, און ער האט זיך מוכיר געווען אז מ'האט אויף אים אויסגעטראכט א בלכול אז ער האט גע'הרגעט א גוי, און עס דראהט א סכנה נישט נאר פאר איהם, נאר אויך פארן גאנצן שטעטל וואו ער וואוינט... און ער האט געבעטן אן הבטחה פונעם רבי'ן אז ער זאל באפרייט ווערן. רבי אלי' איז דארט געשטאנען און ער האט אים צוגעהאלפן צו מוטשענען ביים טאטן, און ער האט ארויסבאקומען אן הבטחה פונעם רבי'ן פון זידיטשוב אז ער וועט באפרייט ווערן.

א קיצור, דער זידיטשובער רבי האט געבעטן אז אין דעם טאג פונעם פראצעס זאל מען אים דערמאנען איבער דעם ענין. דער איד איז אהיימגעפארן, ער האט געהאט א הבטחה.

עס איז אנגעקומען דער טאג פונעם פראצעס, אויף איינמאל איז דער זידיטשובער רבי געווארן זייער צוקאכט, ער איז ארומגעלאפן ביי זיך אין שטוב אינגאנצן צוקאכט "וואו איז רבי אלי'?", רבי אלי' האט זיך דערשראקן און האט זיך באהאלטן, דער זידיטשובער רבי האט געשריגן צו זיך אליינס "ער האט אים דאך אליינס גע'הרגעט!...". אזוי איז ער געווען א לענגערע צייט צוקאכט.

שפעטער האט ער זיך אנגערופן "איך האב שוין נישט געהאט קיין ברירה - ער האט דאך געהאט צוגעזאגט - איך האב געמוזט ארויס דערווישן די אקטן..." אזוי האט ער געזאגט.

עס איז געווען דער פראצעס אין לעמבערג, מען האט געהאט אריבער געברענגט פון סטריא - וואו דארט איז געווען פארשריבן די גביית עדות - און מ'האט דאס געוואלט אפירעמען, אבער ס'איז נישטא... מזוכט ארום, אבער ס'איז גארנישט דא... האט דער ריכטער געזאגט אז ס'איז נישטא קיין עדות איז דאך נישטא קיין משפט, און ער האט געהייסן באפרייען. אזוי האט דער טאטע זיך פארציילט די מעשה.

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: ער האט ערשט ביים דאווענען מרגיש געווען אז ס'איז נישט קיין בלכול.

איין פושקע: ר' מאיר בעל הנס

” ביי אונז אין סיגוט'ער ביהמ"ד אין בארא פארק איז אויך געווען נאר איין פושקע. א רבי מאיר בעל הנס פושקע". איז געקומען אן אנדערע מוסד און האט אויך ארויפגעלייגט א פושקע, אנעם רשות פונעם טאטען (רביה"ק בעל ברך משה זי"ע), האט דער טאטע ז"ל געהייסן עס אראפנעמען. איך האב איין פושקע ארויפגעלייגט - האט ער געזאגט - נאר די רבי מאיר בעל הנס פושקע. נאר די פושקע איז געווען אין סיגוט'ער ביהמ"ד אין בארא פארק.

(הגה"צ רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א נשיא כולליו לצדקת ר' מאיר בעל הנס אצל אסיפת עסקנים בבית רבינו ביום ה' תצא תשס"ט)

תושבי וויליאמסבורג:

הכוננו!

הכוננו!

דינער הראשונה
מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט

Fine Design - 05-669-6133

באקומען די קופער האט ער אביסל אראפ גענומען און פון די איבעריגע געמאכט א קעסל פאר'ן פריץ, אזוי האט ער געטוהן אפאר מאל, האט ער שוין געהאט פרנסה. אזוי האט דאס אנגעהאלטן א שטיקל צייט, ביז איינער האט איהם פאר'מסר'ט פאר'ן פריץ, און מ'האט גענומען דאס קעסל און מ'האט דאס אפגעוואויגן און מ'האט געזעהן אז ס'האט געפעלט טאקע פון די קופער, דער פריץ איז אריין אין כעס, און ער האט איהם געדראהט אז ער וועט איהם אויסשיסן.

איז דער איד אוועק געפארן צום בעל שם הק' און דערציילט אז מ'האט אויסגעטראכט אויף איהם א בלבול אז ער האט גע'גנבעט קופער, און דער פריץ איז אזוי אין כעס, און ער איז אין א סכנה צוזאמען מיט אלע אידן פונעם שטעטל, און פירט אויס 'דער רבי זאל מבטיח זיין א ישועה'. זאגט דער בעש"ט הק', 'גו, וועל איך גיין אין מקוה און מ'וועט אויספועל'ן א ישועה'.

דער בעש"ט הק' איז געגאנגען אין מקוה, און דער איד איז מיטגעגאנגען, דער בעש"ט הק' האט זיך געטובל'ט אין מקוה, און רופט זיך אן 'זואס האסטו מיר פארציילט? דו אליין האסט דאך גע'גנבעט די קופער! זאגט דער איד 'רבי, דאס איז נישט דעם רבינ'ס געשעפט, איך דארף א ישועה און אזויפיל אידן זענען אין א צרה, דער רבי דארף פועל'ן א ישועה, פרעגט איהם דער בעש"ט הק', 'דו קענסט מיר צוזאגן א שטארקע הבטחה אז דו וועסט שוין מער נישט גנב'ענען, האט דער איד צוגעזאגט. האט זיך דער בעש"ט הק' נאכאמאל גע'טובל'ט און געזאגט 'דו קענסט שוין אהיים פארן, דו האסט א ישועה'.

זאגט דער איד, אזוי האט דער בעש"ט הק' געטוהן, און דער רבי דארף מיר אויך העלפן 'איך דארף א ישועה! דער שניאווער רב האט זיך צושמייכלט און פרעגט איהם 'דו זאגסט מיר צו אז דו וועסט דאס שוין מער קיינמאל נישט טוהן? זאגט דער איד, 'יא, איך זאג צו, זאגט איהם דער שניאווער רב, 'פאר אהיים, און דו וועסט האבן א ישועה'.

וכיכדו רבינו לברך על היין

והארמז'ר מתו"צ ספינקא מסר לרבינו מכתב הזמנה לרגל שמחת נישואי בתו תחי

הארמז'ר מתו"צ ספינקא: דער התן איז דעם ייטב לב'ס א אייניקל.

און רבי ישכר דוב האט אויסגעפירט 'איך קען ענק איבער דערציילן "וואס" רבי אהרן טשערנאבלער האט געזאגט, אבער "ווי אזוי" ער האט דאס געזאגט קען איך נישט איבער דערציילן, ס'ליגט אין דעם הויכע זאכן.

אין סיגוט האט מען געמאכט א סעודת עניים⁸, ס'זעהט זיך אויס פון די מעשה פונעם רבי ר' הערש אז ס'איז געווען א סעודה.¹²

רבינו: דאס איז טאקע געווען ביי א סעודת עניים. אינדערהיים איז געווען עניים, איז געווען א סעודה, היינט ברוך ה' איז נישטא פארוועמען...

מ'זאגט נאך א ווערטל, א פרומער... האט אמאל געטראפן א חודש פאר פורים א ארימאן לכל הדיעות... האט ער זיך געפרייט אז ער וועט קענען שיקן פאר איהם מתנות לאביונים, זאגט דארט איינער אפשר זאגסטו מיר אויך אויס ווער דער עני איז, זאגט ער, ניין. כ'האב מורא אז מ'וועט איהם געבן א מטבע און ס'וועט שוין זיין א פקפוק אויף זיין עניות... אז ער האט שוין שוה מאתיים זון [דתנן פאה פ"ח מ"ח] כוי שיש לו מאתיים זון לא יטול מעשר עניו, אזוי וועט ער שוין נישט זיין א עני לכל הדיעות, איך קען נישט אויסזאגן...

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: און א סעודת פריצים איז געווען?

10 (קרא) שמים התחתונים היו כוכים על שנתרחקו משכנת עוון, ופייסם הש"ת שיקחו מהם ניסוך המים בחג וזמלה על הקרבנות. ולפי זה בזמן החורבן שנתבטל מהם הפיוס ודאי חזרו המים לבכות כמקדם, וזהו הכוונה מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, כי רפואה אחת להם שיכנה בית המקדש. וזה שאמר הכתוב על נהרות בבל שם ישבנו, וכשראינו שברו המים על שברם, ג'ם בכינו אנתנו עמהם כי שבר אחד לנו, עכ"ד והפ"ח.

אכן זהו ענין הריקודין בשמחת תורה, שאנו מנשאים עצמינו בחדוותא קדישא להתערור על ידי זה ולהשתוקק ולבקש להתקרב אל ה', בבחינת אן בעיני למהוי קמי מלכא, עכד"ק. [והיא לו נדפסה בברך משה לשמחת תורה (עמוד קפ), והי' מרגלא בפומי' לומר ששמע זאת מפ"ק של מרן ז"ל בחיותו עוד בעיר קראלי].

רבינו: אוודאי, איך קען דאך דעם מהותן, ער איז א קרוב, א מענטשער אייניקל.¹⁰

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: און א פלאמעניק אויך.

רבינו: יא, דעם ברודער'ס א אייניקל (כי אבי החתן הוא חתנו של האדמו"ר רבי ישכר בעריש מספינקא ז"ל).

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: אויסער דעם איז דער אולסער רב אויך א קרוב.

רבינו: יא, זי איז א ספינקער אייניקל (כי אמו של הרח"ג מאלם שליט"א היא בתו של הגה"צ ר"ח ז"ל בנו של הגה"ק בעל חקל יצחק ז"ל).

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: די חתונה וועט זיין אין די נאכט פון רבי אהרן טשערנאבלער'ס יארצייט.

רבינו: ח' כסלו.

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: דער ראהמיסטריווקער רבי

(שליט"א, מכארא פארק) האט דערציילט אז ער האט געהערט פון זיין שווער דער סקווערער רבי (הרח"ק ר' יעקב יוסף טווערסקי ז"ל), זיין שווער האט דאס געהערט ווען ער איז געזיצן קעסט אין בעלזא ביי רבי ישכר דוב (הרח"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל שיהיה הותן חתנו הרח"ק ר' פיניעלע מאויסמילא ז"ל) - און רבי ישכר דוב איז געזיצן און געגעסן קעסט ביי רבי אהרן טשערנאבלער (בחיותו חתן בנו הרח"ק רבי ישעי' משולם זושא ז"ל) -

האט ער געהערט פון רבי ישכר דוב בשם רבי אהרן טשערנאבלער וואס איז דאס ענין פון ריקודין, אז מ'טאנצט, נאר דאס איז ווייל דער גוף שלעפט אראפ, און די נשמה שלעפט ארויף, בעת שמחה און שבת ווען מ'ווערט אביסל געהויבן לאזט דער גוף זיך אביסל הייבן.¹¹

10

כי אבי החתן הרח"ג ר' הערשל הלוי פריעדמאן שליט"א רב דביהמ"ד סעליש בויליאמסבורג, הוא בנו של הגה"צ ר' יעקב יצחק שליט"א רב דקהל אולם, בן הגה"צ ר' שמואל הלוי פריעדמאן ז"ל אבד"ק אולם, חתן הרח"ג אבד"ק ליואן ז"ל מה"ס חזון ישעי' על עניני נישואין, שהי' חתנו של הרח"ג הר"ש ט"ב ממונקאטש, בן בנו של הגה"ק רבי אלי' בצלאל טייטלבוים ז"ל אבד"ק טעטש, בנו הצעיר של מרן הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל.

11

ידוע מ"ש מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל בהודושי תורה (לשמחת תורה עמוד שט) משמיה דמרן דו"ר רביה"ק זללה"ה לבאר ענין הריקודין בשמחת תורה על פי מה שפירש הגאון רבי לעמיל זללה"ה (חוט המשולש פ' דברים) מאמר הכתוב (התלים קלו א) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון, וקשה למה בעל כפי החורבן דוקא אצל הים, ועוד דתיבת ג'ם אין לו שחה, אכן איתא במדרש (אכ"ר פ"ב ס"ו) גדול כים שברך מי ירפא לך, מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, והוא תמוה. אך ביאור הדבר על פי מה דאיתא במדרש (הובא ברובי פ' בחיי פ' תמוה.

12

כבר הבאנו בגליון הקודם העובדא במדור זו שבחנות מרן הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל עשו בלילה שלפני הנישואין סעודת עניים, והיה שם עני אחד שביקש שיוסיפו על לו הסכום, והלך הגה"ק רבי אלעזר ניסן לשאול את אביו כדת מה לעשות, ויצא מרן הישמה משה מהדרו לראות מי הוא זה אותו עני, ותיקב כאשר ראוה אמר לבנו שיתן לו את כל אשר יבקש, וכן עשה, ויברך אותו עני את היווג בלשון קדשו: "שמויווג זה יצאו דורות שאירו את העולם עד ביאת המשיח", והעני הג"ל היה הרח"ק הר"ב ר' צבי הירש מרימאנוב ז"ל.

רבינו: דאס האב איך נישט געהערט.

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: דער דברי חיים האט אזוי געמאכט, מ'האט נישט געוואלט אז זיי זאלן קומען צו די חתונה, האט מען געמאכט פאר זיי עקסטער, איינמאל האט דער דברי חיים געזעהן ביי א חופה אז מ'איז פארנומען מיט מאכן פלאץ פאר א פריץ, האט ער געזאגט 'הלילה', ער האט דעמאלטס געזאגט אז די גאנצע זאך פארוואס ער מאכט א סעודה פאר זיי, איז כדי זיי זאלן נישט קומען צו די חופה, און האט אזוי געזאגט, מ'זאגט (בכרכות אירוסין) 'מוקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין', ווען איז הקב"ה מוקדש עמו ישראל, ביי יעדער חופה וקידושין, ווען ס'איז דא א אידישע חופה איז דא א קידושין צווישן דער אייבישטער מיט די אידן, במילא טאר נישט זיין דארט א גוי.

די שכינה קומט דאך אראפ, אינעם זעלבן זוהר וואס ס'שטייט אז די אבות קומען אראפ, שטייט 'אתי' אז די שכינה קומט, זאייתי עמיה' ער ברענגט מיט די אבות.

רבינו: איעקר לון מגן עדן...¹³

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: ווען צדיקים האבן גערעדט פון שמחה, איז דאס געווען פון שמחת התן וכלה... כאטש אויף ברית מילה זאגט די גמרא (שבת קלג) אויך אז 'ועדיין עושין אותה בשמחה'.

ווען ס'איז געווען די גרויסע רבי'שע חתונה (המפורסמת בשם "די אויסטילער חתונה") איז צוגעגאנגען דער אפטער רב צום ראדישיצער און געזאגט, כ'האב מורא איך גיי אריין אין פסוק (דברים ג) 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו...'¹⁴ ס'איז דארט געווען צוויי הונדערט ווייסע בעקיטשעס. האט דער ראדישיצער געענטפערט 'דער רבי האט אונז

אויסגעלערנט וואס פאר א גוטער באשעפער אונז האבן מיר, וועט דאס דער באשעפער פאר אונזער רביץ נישט מוהק... און האט זיך צושמייכלט.

*

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: די גאנצע חתונה איז דאך מנהגים, די חופה, די מצוה טאנץ...

רבינו: מ'לערנט עס ארויס פון מתן תורה.¹⁵

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: ס'איז דא א ספר מאיר עיני חכמים אויף הנוכה (מהנהג'ק רבי מאיר מקאריטשוב ז"ל) פון א תלמיד פונעם אור המאיר, אין סוף ברענגט ער אויף נישואין, אויף פארשפיל, באדעקן, מצוה טאנץ, אויף יעדן מנהג, אויך אויף זאגן 'שבת' ביי די חתונה.

ער ברענגט דארט אז א פארשפיל איז פאר די חתונה, פארוואס, ווייל ביי די חתונה איז דא כלי זמר, און די אותיות פאר זמר איז קול, פאר די ז' איז ו', און פאר די מ' איז ל', און פאר די ר' איז ק', אז עיקר שירה בפה (פוכה נג) און ווען א איד מאכט א שמחה דארף ער דאנקען דעם אויבערשטן, בשעת ווען די כלי זמר שפילן קען מען דאך נישט לויבן בפה, איז שבת פאר די שפיל, און דעמאלטס וועט מען דאנקען דעם אויבערשטן מיט שירה בפה, איז דאס פאר די כלי זמר.

רבינו: פאר זמר' איז 'קול', און 'קול' איז בנימטריא 'צום',¹⁶ דאס איז די יום החופה, (כמו שכתב הרמ"א (ש"ע אבהע"ט פ" ס"א סעי' ב') שנהגו שהחתן והכלה מתעניין ביום חופתם).

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: דער זרע קודש פלעגט הושענא רבא רעדן פון א התן מיט א חופה און א חתונה, ווען ער האט אראפ גענומען די רינגעלעך האט ער געזאגט 'מ'גייט צום באדעקן, און לויט די בכי' פון הושענא רבא איז אזוי גרויס תיכף די שמחה שמיני עצרת און שמחת תורה, אזוי ווי א התן יום החופה און נאכדעם די חתונה.

13

איתא בזה"ק (פנחס דף ר"ט:) כתיב (תהלים קמ"ט ב) ישמה ישראל בעושו, בעושו מבני ליה, אלא אלין קוב"ה ושכינתיה ואביו ואמו, דאע"ג דמיתו, קוב"ה אעקר לון מגן עדן, ואייתי לון עמיה לההוא הדוה לנטלא חולקא דחדוה עם קוב"ה ושכינתיה. [ומבואר הענין היטב בכמה וכמה אנפין בספרי רבותיה"ק בהמאמרים על יו"ט שמיני עצרת ושמחת תורה כידוע].

14

כמו שגזינו במס' סנהדרין (דף קא.) שאמרו הו"ל שהצדיקים מתיראים אם אין פשתנב לוקח ואם אין יינם מחמיץ, שמא קיבלו עולמם בעולם הזה, וכן אמרו במס' ערכין (דף ט"ז) כל מי שעברו עליו ארבעים יום בלי יסורים קיבל עולמו, והיי הוא בכלל אלו אשר עליהם נאמר (דברים ז) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו.

15

כ"כ התשב"ץ [קטן] (סוף ס' תפ"ז) דכל המנהגים של התן וכלה אנו למדים ממתן תורה, שהשם יתברך היה מראה עצמו כחתן כביכול נגד הכלה שהם ישראל.

16

דמוכא בשל"ה הק' (מס' יומא הל' תשובה פרק ד) דתיבות 'צום', 'קול', 'מנון', עולים בנימטריא שוה.

מ'ברענגט אז אפילו ער האט געגראמט ביי די התונה, האט ער אויך געגראמט ביים קבלת פנים, און ביז ווען דער התן האט נישט געלאזט קיין טרער האט ער נישט נאכגעלאזט.

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל אז אין סיגוט איז געווען א בדהן, מ'האט איהם גערופן הערש לייב מארשעליק (כינוי לכהן), און ווען דער ייטב לב האט זיך משדך געווען מיטן דברי חיים, איז געווען די התונה אין צאנז, איז דער ייטב לב געפארן צו די התונה - ער איז געווען א גרויסער מפורסם דיגער בדהן - האט ער געטראכט ס'וועט דאך זיין א גרויסער עולם אויף די התונה אין צאנז, וועט ער מאכן געלט.

איז ער געפארן קיין צאנז צו די התונה, און האט זיך דארט אויפגעשטעלט ביי די התונה צו גראמען - ער איז געווען א קאפ שטיק - דער דברי חיים האט איהם אנגעקוקט, און האט איהם געזאגט "דו ביזסט א בדהן?!" דו ווייסט ווער ס'איז געווען א בדהן? דער הייליגער רבי! (הרה"ק מראפשיץ ז"ל), ווען דער הייליגער רב האט געזאגט בדהנות, האט ער זיך אויפגעשטעלט - דער ראפשיצער רב איז געווען א הויכער, משכמו ולמעלה - און געזאגט אזוי אויף זיך 'איך בין דער לאנגער והוא רחום' (שאמרם בשני חמישי), איז געווארן אזא התעוררות תשובה אין בית מדרש, דער גאנצער עולם איז צוגאנגען אין טרערן, אזוי האט דער הייליגער רב געזאגט בדהנות, קענסטו אזוי זאגן בדהנות, זאג, אויב נישט, זאג נישט", איז ער אזוי שטיין געבליבן... האט דער צאנזער רב איהם געזאגט, איך וויל דו זאלסט מיר צוזאגן אז מער זאלסטו קיין בדהנות נישט זאגן, איז ער ווייטער אזוי שטיין געבליבן... ס'איז דאך זיין פרנסה... אבער דער דברי חיים וויל פון גארנישט וויסן, איך וויל פון דיר א הבטחה אז דו וועסט מער קיין בדהנות נישט זאגן, האט ער זיך אנגעהויבן צו דינגען, אבער ער האט איהם נישט אפגעלאזט, ביז ער האט איהם געזאגט אז פון היינט ביז א יאר טאר ער נישט זאגן קיין בדהנות. אבער ער האט זיך נישט געקענט איינהאלטן... האט דער טאטע ז"ל פארציילט אז ס'האט זיך נישט גוט געענדיגט רח"ל.

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: כ'האב געזעהן ברענגען אז רבי אלימלך רודניקער פלעגט אויך עוסק זיין אין דעם, און אויך דער רבי ר' זושא, גרויסע צדיקים האבן עוסק געווען אין דעם.

רבינו: דער ראפשיצער רב איז אמאל געווען אין ליזענסק, און דער רבי ר' אלימלך האט געוואלט אפרעכטן 'תיקון

חצות, און ער איז ארויסגעקומען און געזאגט פאר'ן גבאי'ן אז ער קען נישט... עפעס גייט דא פאר אין שמעטל. ס'איז שוין געווען אינמיטן די נאכט, און ער האט איהם געהייסן גיין אויפזוכן וואס מוהט זיך דא, איז ער ארום געגאנגען און מ'איז שוין געשלאפן, ס'איז שוין געווען חצות הלילה, ביז ער איז צוגעקומען ערגעץ וואו ס'איז געווען לעכטיג, איז ער אריינגעגאנגען דארטן, און ער האט געזעהן אז ס'איז א התונה פון א יתום און א יתומה, און דער ראפשיצער רב איז געשטאנען דארט און משמח געווען התן און כלה. דאס האט געשמערט פאר'ן רבי ר' אלימלך צו זאגן תיקון חצות, ווייל ער האט דעמאלטס משמח געווען התן און כלה.

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: די וואך איז אויך דער מקור צו נישואין 'יעיש להם משתה' (בראשית כג, ל), אזוי זאגט דער אור לשמים, אז דעמאלטס ויאכלו וישתו...¹⁷

רבינו: יא, ער ברענגט דאס בשם דעם אפטער רב.¹⁷ **האדמו"ר מתו"צ ספינקא:** כ'האב צוגעלייגט אז דער דגל ברענגט אין פרשת בא "מוחלין לחתן ולכל הנלוים אליו".¹⁸ אזוי זאגט ער פון זיך אליין.

כ'מיין אז די זכל הנלוים' קען מען נוצן פאר וועם ס'דארף קומען פרנסה וכל טוב, די נלוים געבן דאך צו מזאל קענען התונה מאכן, אז מ'גייט זיי דעם כח פון תשובה, דארף מען זיי געבן אויך די וואכעדיגע הבטחה ויאכלו וישתו און פרנסה.

זכירכו רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן מזאל זיך זעהן מתוך שמחה מיט שפע ברכה והצלחה, בשעה טובה ומוצלחת מיט נחת און מיט שמחה מיט אלעם גוטן.

ונפרדו לשלום

17

בס' אור לשמים (פ' תולדות) כתב וז"ל: שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב ממעובד וצללה"ה [ה"ה הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפסא ז"ל] כאשר האדם עושה איהם נישואין לבניו, משם באה לו הפרנסה, ומצאתי רמז לזה בזה הפרשה (בראשית כג, ל) 'יעיש להם משתה' דהיינו שעושה התונה לבניו, ויאכלו וישתו באה לו פרנסה וכל טוב, עכ"ל.

18

כתב בס' דגל מחנה אפרים (פ' בא) עה"פ (שמות, כג) ולכל בני ישראל היה אור במשבתם. וז"ל: שהתן נעשה בחינת אימא עילאה שמוחלין לו כל עונותיו ולכל הנלוים אליו והיא עטרה שעטרה לו אמו על דרך תבא אמו ותקנח את בנה ואימתי הוא בימי התנות, ויש בזה סוד עמוק כי ביום הכפורים שהוא סוד אימא עילאה יש בו המשגה תפלות ובהתן יש בו המשגה קולות קול ששון וגו' והוא בחינת יותר גדולה מיום הכפורים והבן ולכן גם כן אל יתערב זר בשמחתו כי נעשה מן זר אור והבן כל זה כי הדברים עתיקין, עיי"ש.

ישמח משי"ה במתנת הלקו

בשם קרוב לאלפיים הנתיבי מוסדותינו ועשרות הכלי קודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקרוב לב, קדם מעיב ידידינו היקר והגעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים,

האברך הנגיד המפואר, יפה פרי תואר

מוה"ר פנחס משה לאנדא הי"ו

אב"י בכארא פארק יע"א

לרגל תת ה' שמחה במעונו, רוממות קל בגרונו בהולדת הבת שתחי'

וצרופה ברכתנו המרובה, בהודאה וחיבה, שיוכה לרוות מיוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דגפישא.

החותמים למען שמו בהוקרה והערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר ב"ב

יורה יורה כדת של תורה

מריחוק מקום וקרוב ליבאה, ומתוך בהתרגשות ובחדוה עילאה, אשגר בזה ברכת התורה, מתוך רגשי הערכה והוקרה, קדם מעלת כבוד אחי הגדול והחשוב שוקד על דלתי התורה, חשיכה כאורה, עובד את ה' ביראה טהורה, חן וחסד על פניו שורה, נודע לעוז ולתפארה,

הרב ר' ישעיה גאלדשטיין הי"ו

ממצוייני לומדי כולל "עצי חיים" ד'סאטמאר בני ברק יצ"ו

אשר חבלים נפלו לו בנעימים, בעזר צור עולמים, לקצור פרי עמלו אשר יגע בתורת ה' תמים, והשקיע בה לילות כימים,

להבחן על שו"ע יורה דעה

בבקיאות עצומה ונפלאה וברוב הצלחה

ונתערט בנזר ההוראה

וצרופה ברכותי המרובות, שתזכה ללמוד ולדעת עוד הלכות רבות, ותמשיך לישב באהלה של תורה, מתוך הרחבת הדעת ורב שמחה ואורה, ותזכה לקצור פרי עמליך למשפחתינו לתפארה, עדי נזכה במהרה לקיבוץ נדחי ישראל שה פזורה, בביאת גוא"צ במהרה.

החותם למען שמך בהוקרה ובהערכה

אחיך אוהבך: יואל זאב גאלדשטיין

פה במדינת יאפאן

דברות קודש

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין שב"ק פרשת שמות תש"ע לפ"ק

כשבא אדם ליטרה, ימינו ית"ש מקבלתו ונדבק לה, והוא יכניע מציריו, עכ"ד. וכעין זה מבואר בזרע קודש (פ' שופטים) בתוספות נופך על פסוק זה כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך, יש לפרש על כחות הסטרא אחרא, וזה שאמר ממ"ך, שאתה בראתם על ידי עוונותיך, לא תירא מהם לאמר איך אשוב על כל עוונותי המרובים, כי ה' אלהיך עמך, כי אלמלא הקב"ה עוזרו (סוכה נב.) ואצלו יתברך אין חילוק בין רב למעט, עכ"ד.

ואפשר לפרש המשך הכתוב לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים, דלכאורה מה בא הכתוב לחזק את בני ישראל שלא יתייראו מן כוחות הקליפות והסט"א. ויובן על פי דברי החתם סופר בתורת משה (פ' וארא) הנה הקב"ה אמר לאברהם אבינו ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, אבל באמת לא היו במצרים רק רד"ו שנה, והטעם כי הקדש חמץ ושחורר מפקיע מידי שעבוד (במזות מו.), והקב"ה הקדיש את ישראל לעצמו ולכבודו, ככתוב (ירמיה ב ג) קודש ישראל לה' ראשית תבואתה, וההקדש הפקיע מידי שעבוד מצרים, עכ"ד. (וכן כתב החיד"א בהגדת שמחת הרגל.) ולפי זה יש לומר כי קדושת בני ישראל קידשה לשעתה ביציאת מצרים, וקידשה לעתיד לבא על כל הדורות הבאים אחריהם, וכשם שפקעה שעבוד בני ישראל במצרים בקדושה זו, כך נפקע שעבוד בני ישראל מכוחות הקליפות והמזיקין ומלאכים המשחיתים שנבראו מהעוונות ר"ל, ואף אם חלילה נכשלו ח"ו בחטאים ונבראו על ידי זה מלאכים משחיתים שיש להם כח גדול מן השמים להוליד את האדם לדבר עבירה, ועבירה גוררת עבירה, מכל מקום כיון שאמר הקב"ה (שמות יט ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ההקדש מפקיע השעבוד, שלא יהיו משועבדים ח"ו לכוחות החיצונים והקליפות, ויכול האדם להתחזק לילך בדרך הטובה והישרה. וזה שאמר כי תצא למלחמה על אויבך, רמז על מלחמת היצה"ר, וראית סוס ורכב עם רב ממך, היינו הקליפות שנבראו מנגעי בני אדם, ומורא יעלה על ראשך,

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, איתא במדרש תנחומא (ס"ב) זש"ה (תהלים מה יא) כשמך אלהים כן תהלתך על קצוי ארץ צדק מלאה ימינך, ויש להבין שייכות כתוב זה לפרשת ואלה שמות.

ב) בדברי יחזקאל בפרשתו כתב רמז, ואלה שימות בני ישראל הבאים מצרימה, ראשי תיבות השב"ם וסופי תיבות תהלי"ם, כי מסוגל לחטא הידוע ר"ל ובפרט בימי השוכבי"ם לומר תהלים, עכ"ל. (וכן כתב באגרא דכלה).

ונראה בהקדם מה דאיתא בזוה"ק (ויחי דף רט:): תנן אמר רבי יהודה לית לך חובא בעלמא דלא אית ליה תשובה בר מהאי, וראוי להתבונן בטעם הדבר שהחמירו חז"ל כל כך בחטא זה שאמרו דלא מועיל התשובה.

ויתבאר על פי מה שאמרו חז"ל (מכות י:) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, וכתב המהרש"א ז"ל דלא קאמר שהקב"ה מוליך אותו, אלא מוליכין אותו, כי מכל מחשבה ודיבור ומעשה בורא לו האדם מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע, ועל כן אמר בדרך שאדם רוצה לילך כפי רצונו ודעתו של אדם, מוליכין אותו, אותם המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו, עכ"ד. והפרי מגדים בספר מתן שכר של מצות (חקירה א) האריך, דלפי זה כמעט בטלה הבחירה אצל האדם, עי"ש.

ובבחינה זו כתב האור החיים הקדוש (פ' שופטים) על הכתוב כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים, רמז הכתוב מלחמת האדם עם יצרו, ובא להסיר מלבבו מורך, ואמר כי תצא למלחמה הידועה שאין גדולה ממנה, וראית בעיני שכלך סוס ורכב עם רב ממך, כנגד כחות הרע שניתוספו ממנו מצד מעשיו הרעים, אף על פי כן בא דברו הטוב ואמר לא תירא מהם, והטעם הוא כי ה' אלהיך עמך, פי' הן אמת אם היית בא למלחמה בכחך אין כך כח לעמוד במלחמה זו, אבל כיון שה' אלהיך עמך כחו גדול להצילך, כי

שבטלה בחירתו ר"ל, ועל כן הפליגו בזה"ק כל כך בחומר עון זה שאינו מועיל תשובה, כי על ידי חטא זה אין לו עוד מעלת ההקדש, וכמו באומות העולם אינו מועיל תשובה כלל, לגביהו לא מועיל התשובה בחטא זה ח"ו.

והנה פרעה הרשע והמצרים עשו מזימות להכשיל את בני ישראל בחטאים ובפרט בחטא זה, וכמו שאמר הכתוב (דברים כו ו) וירעו אותנו המצריים, ופירש השל"ה הקדוש (מסכת פסחים דרוש מצה שמורה) שעשו אותנו רעים וחטאים לה. וחטא זה נקרא רע כנודע, והיינו שרצו להחטיאם בחטא זה. ומרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל בפרשתן (עמוד קה) ביאר בזה מה שאמר פרעה הבה נתחכמה לו למושיען של ישראל, היינו להחטיא את ישראל בחטא הנורא, ובה נתחכם למושיען של ישראל לעכב את גאולת, דבזה תליא הגאולה, עכ"ד. ולפי דרכינו רצה להתחכם בזה למושיען של ישראל לעכב הגאולה, כי על ידי חטא זה פקע מינייהו שם הקדש, ואם כן יתעכב ח"ו הגאולה, כי עדיין לא נשלם הזמן.

ובכן מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו, הרי אימה ופחד יאחזנו, כי לב יודע מרת נפשו את מעמדו ומצבו בעולם, עד כמה היו זהירים בשמירת העינים וטהרת המחשבה, וחז"ל דרשו (עבודה זרה ג:) ונשמרת מכל דבר רע (דברים מג י), שלא ירהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה. העין רואה הלב חומד וכלי המעשה גומרים, וחלילה אם יבא האדם לידי טומאת הגוף נפקע ממנו שם הקדש, ובאופן זה הרי חלילה אין תקומה, ואם כן עלינו להתבונן ולהשוב מחשבות איך יעלה ארוכה ומרפא לכל חטאתינו, מאין יבא עזרינו עזר מקודש שנוכח לצאת מעמקי הקליפות, שיחיה בכוחינו להתגבר ולהתחזק נגד כוחות היצר והמלאכים המשחיתים, ובאיזה דרך נזכה להנצל מידם.

אמנם מצאתי להם תקנה, והוא המבואר באגרא דפרקא (אות רנה) כי התיקון לפגם אות ברית קודש הוא על ידי עסק התורה הקדושה, עי"ש. וכן כתב באוהב ישראל (פ' ויחי) ואחריהם בשאר ספרי קודש. ולפי זה חלילה להתייאש שבכשלונו פגם זה אין לנו תקנה ח"ו, כי לא ידח ממנו נדח, וגם חטא זה יש לו תיקון על ידי עסק התורה.

ואפשר להסביר הענין איך אפשר לתקן חטא זה על ידי לימוד התורה, דהנה איתא בגמרא (ברכות טו) אמר רבי חמא בר חנינא למה נסמכו אהלים לנחלים, דכתיב (במדבר כד

הלא הוא נורא ואנא בשרא, ואיך יוכל בשר ודם להתחזק נגד כוחות המלאכים הרעים, לזה מחזק אותנו התוה"ק לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים, וכשם שהוציאנו הקב"ה ממצרים ונפקע השעבוד מכח הקדש, כך יפקע השעבוד לכוחות הסט"א והקליפות, ואע"פ שניתן להם כח גדול לשעבד את בני אדם ולהוליכם מעבירה לעבירה, מכל מקום בזה שבני ישראל הם עם קדוש נפקע ממנו השעבוד, ואם האדם יש לו רצון יכול להתגבר נגד כוחות המלאכים הרעים שלא להגרר אחריהם.

ועל פי זה יש ליתן טעם לשבח בהא דמבואר במדרש תנחומא (האינו ס"ד) דתשובה מהני רק לישראל ולא לאוה"ע, ויש להבין וכי משא פנים יש בדבר. אמנם לדרכינו יובן היטב, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ועל ידי החטא נבראים מלכים משחיתים המוליכים את האדם לחטוא עוד ר"ל, אולם בני ישראל שהם ממלכת כהנים וגוי קדוש, ההקדש מפקיע אותם מידי שעבוד המלאכים המשחיתים, ואפשר להם לעשות תשובה. מה שאין כן אצל אומות העולם שאין להם דין הקדש, לא שייך בהו שיעשו תשובה, כי המלאכים המשחיתים מוליכים אותם לדבר עבירה בלי שיעור עד אין קץ, וכמעט אין באפשרי שיכול בשר ודם לצאת מידי המלאכים המשחיתים, ולכן לא מועיל להם תשובה. וזה רמז הכתוב (שמות יט ה) והייתם לי סגולה מכל העמים, שבני ישראל יש להם סגולה יותר מכל העמים, שמועיל בהם תשובה, והוא על ידי ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ובהיותם עם קדוש יכולים לעשות תשובה ולהתגבר נגד כוחות היצר.

ומעתה יתבאר מה שהפליג כל כך בזה"ק שלא מועיל תשובה על חטא זה, דהנה כתב המהרש"א במס' קידושין (דף נו:) דבפיגול נותר וטמא פקע מינייהו איסור קודש, עי"ש. ולפי זה בשלמא בשאר עבירות אע"פ שנכשלו ח"ו בעבירות קשות וחמורות, ונבראו על ידי זה מלאכים משחיתים, מכל מקום כל עוד שנשאר על האדם שם הקדש, הרי זה מפקיע אותו מידי שעבוד, ואפשר לו להתגבר נגד כוחות הסט"א שלא יגרר אחריהם, אולם אם האדם משוקע ל"ע בחטא זה שהוא מטמא את האדם מבין רגל ועד ראשו, הרי נפל תכלא בכולה, כי בטמא פקע מינייהו שם קודש, ושוב אינו נפקע מידי שעבוד, ואם כן הדר עבירה גוררת עבירה, כי המלאכים המשחיתים מוליכים את האדם מדחי אל דחי, וכמעט

הנפש, ומה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלי"ם, רמז לאמירת תהלים שהוא כנגעים ואהלות, מעלים את האדם מטומאה לטהרה, ועל ידי זה חוזר אליו שם קודש. ובאלו הימים שקורין בו מגלות מצרים, הקריאה מעורר הזמן, שיוכל האדם לצאת מעומקי הקליפות, ולעשות תשובה על חטא זה.

ובזה יתבאר מה שהסמיך המדרש הכתוב כשמך אלקים כן תהלתך, כי תהוה"ק כולו שמותיו של הקב"ה (וה"ק האוי"ו רחצ), וזה שדרש כשמך"ך אלקים, היינו כסגולת התורה שהוא כולו שמותיו של הקב"ה, כן תהלתך, כך הוא סגולת אמירת תהלים, ושניהם מעלים את האדם מטומאה לטהרה, ועל ידי זה קודש ישראל לה', והוא מפקיע את האדם מידי שעבוד היצה"ר ומלאכים המשחיתים, למען ילך בדרך טובים.

השי"ת יזכינו שיהיה לנו הרהורי תשובה הראויים שנוכה לפשפש במעשינו, כל אחד יודע בעצמו את מצבו ומעמדו בעולם, כל אחד יודע מה שיש לו לתקן, והעיקר הוא החרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, לעשות גדרים וסייגים לשמור על העינים וטהרת המחשבה, שיהיה לנו מחשבות קדושות וטהורות, שנוכה לעבוד את הבורא בקדושה ובטהרה, ואנשי קודש תהיון לי, ונכה להיות ראויים להקרא עם קדוש עם הנבחר, ועל ידי זה נוכה להתנהג בקדושה ובטהרה וזה יפקיע אותנו מידי שעבוד, ובימים האלו יש להרבות בלימוד התורה, שכל אחד יקבע לעצמו עתים לתורה, וזה מעלה את האדם מטומאה לטהרה, וכן להרבות באמירת תהלים, שיש בזה כח קדושה גדולה ונשגבה והודככות גדול לזכך הנשמה. והשי"ת יטהר לבבינו לעבדו באמת, ונכה לעבוד את השי"ת בקדושה ובטהרה, ונכה שההקדש יפקיע אותנו מידי שעבוד הגלות, וחטא המר הזה מעכב גאולתן של ישראל, וכאשר יעשו תשובה באמת בצירוף לימוד התורה ואמירת תהלים יטהר השי"ת לבות ונשמות בני ישראל, ונכה לתשובה בשלימות, ונכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי רבינו שליט"א
ותשו"ח להם

1) כנחלים נטויו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה', לומר לך מה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים מעלים את האדם מקץ חובה לקץ זכות. הרי מזה שאהלי תורה מעלים את האדם מטומאה לטהרה כמו טבילה במקוה. ובשל"ה הקדוש (שער האותיות ערך טהרה) רמז על הכתוב (תהלים נא"י) לב טהור ברא לי אלקים, ליב טהור ברא ראשי תיבות טב"ל, כי על ידי טבילה במקוה זוכים ללב טהור, עי"ש. ומעתה אף אם ל"ע נמשל האדם ונטמא בחטא המר הזה, עדיין יש לו תקנה בתשובה, על ידי שיעסוק בתורה, ואז בצירוף שניהם יועיל לו סגולת התורה להעלות אותו מטומאה לטהרה, ועל ידי קדושת התורה טהר גברא מטומאת הגוף כטהרת המקוה, כי חוזר אליו שם קודש, ויש לו מעלת ההקדש שמפקיע אותו מידי שעבוד הקליפות והחיצונים המשעבדים את נשמת האדם ונפשו. וכן הזהיר בזה כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' שמות עמוד יט) במה שדרשו חז"ל (יומא יט): ודברת במ ולא בדברים בטלים, כי ב"ם רמז על מ"ב ימי השובבי"ם, שצריכין להודרו שיהא עיקר דיבורו בימים אלו בתורה ובתפלה וחשבון הנפש ולא לבטלם בריקניא בדברים בטלים, עכ"ד. ומעתה העצה היעוצה לחזור בתשובה על חטא זה, הוא לקבוע עתים בתורה, ואז סגולת התורה נפלאה היא לטהר לבבינו לעבדו באמת, והוא מחזיר שם הקודש להאדם, ועל ידי זה נפקע מן השעבוד.

ובלכתנו בדרך זה יש להוסיף עוד תקנה, דהנה איתא במדרש (ילקוט תהלים רמז תרעה) יהיו לרצון אמרי פי, שהתפלל דוד לפני הקב"ה שיעשו לדורות ויחקקו לדורות, שיהו קורין בהם והוגין בהם, ונטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות. ומעתה כשם שהתורה הקדושה סגולתה לטהר לבות בני ישראל ונשמותיהם ועל ידי זה יש דין הקדש להפקיע מידי שעבוד, כך הוא סגולת אמירת תהלים, שפעל דוד המלך שאותו כח שיש בלימוד התורה יהיה גם באמירת מזמורי תהלים, שיעלה את האדם מטומאה לטהרה, ועל ידי זה יהיה לו שם קודש, ויוכל להתגבר נגד מלאכים המשחיתים ולעשות תשובה.

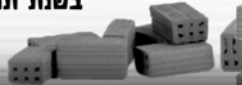
ולכן בהתחלת ימי השובבי"ם אנו קורין ואלה שימיות בניי ישראל ה'באים מצרימיה, ראשי תיבות השב"ם, וסופי תיבות תהלי"ם, לרמז על סגולת הימים הבאים לקראתנו לשלום, שעל ידי אמירת תהלים אפשר לטהר את

די היסטאריע

ב איבער די התייסדות פונעם קופת רבי מאיר בעל הנס

און די גרינדונג פונעם כולל מיסודם של רבותינו הקדושים זצוק"ל בית סגוט-סאטמאר בשנת תרס"ד

אי קורצן פון פריער:

די צווייטע גרעסטע עליה פון אידישע קינדער צום ארה"ק איז געווען נאך די טרויעריג-בארימטע "גירוש שפאניע" ווען די אינקוויזיציע האט געפייניגט די אידן איבערצונעמען די נוצר'שע גלויבן רח"ל אדער פארלאזן דאס לאנד, ווען נאנט צו א האלב מיליאן אידן האבן ארויסגעוואנדערט פון ספרד-שפאניע אין טאג ז' אב שנת רנ"ב און זענען ארויפגעגאנגען קיין ארץ ישראל תובב"א.

און יעצט ליינט ווייטער:

אין אמת'ן אריין האבן זיך די אידן נישט באזעצט גלייך אין אר"י, דאס לאנד איז דעמאלטס געווען אונטער די הערשאפט פון די "ממלוכים" וואס זענען געווען א אראבישע שבט פון רוצחים - וועלכע האבן געוועלטיגט אין אר"י נאך פון די תקופה פון די בעלי התוספות - און דאס איז די אורזאך פארוואס עס האט זיך נישט אזוי צוואקסן דער ישוב אין אר"י ביי די צייטן פונעם רמב"ן. די וואנדערער האבן זיך צושפרייט און צוגאנגען איבער גאנץ אייראפע און אפילו קיין אפריקע, א גרויס טייל האבן זיך דאן באזעצט און טערקיי, צווישן זיי זענען געווען די גרויסע צדיקים וקדושים ווי רבי אליהו מזרחי באקאנט מיט זיין פירוש אויף רש"י, רבי יעקב חביב בעל "עין יעקב", רבי אברהם סבע בעל "צרוח המור", רבי יוסף טייטדאק, און נאך.

אזוי אויך האבן זיך דאן באזעצט א טייל עולם אין איטאליע, ובראשם דער רבן של כל בני הגולה רבי יצחק אברבנאל, רבי יצחק עראמה בעל "עקידת יצחק", רבי ישע בועז בעל "עין משפט" אויף ש"ס.

אויך אין די ווייטע מצרים זענען אנגעקומען רבי דוד בן זמרא דער רדב"ז, און זיין תלמיד רבי בצלאל אשכנזי בעל "שיטה מקובצת" - דער רבי פון אר"י הק'. און דער זעלבע צייט איז געשטעלט געווארן די יסודות פון די אידישקייט אין מדינת אשכנז - וואס האט זיך געצויגן ביזן חורבן אייראפע אין די יארן פון תרצ"ט-תש"ה - דורך די גדולי ספרד ובראשם רבי יעקב פולק דער בעל החילוקים, אזוי ארום האט די תורה גענומען דאס וואנדער שטעקן און זיך צושפרייט אויף אלע פיר עקן פון די וועלט.

אין שנת רע"ז, עטליכע יאהר נאכן גירוש, האט אויסגעבראכן א שווערע מלחמה איבער די ממשלה אין ארץ ישראל, צום סוף האבן די טערקן געווינען די מלחמה אין שפיץ פונעם סולטאן 'סאלים דער ערשטער, וואס זיי האבן איינגענומען דאס לאנד אונטער זייער הערשאפט.

די טערקישע רעגירונג איז געווען מער ליבליך און צוגעלאזן צו די אידן און געגעבן פאר אידן די רעכט ארויפצוקומען און זיך באזעצן דארט.

עליה שניה - קיבוץ גליות

איהם האבן זיך אויך באזעצט דארט די אנדערע תורה-ריזן פון יענע תקופה וועלכע האבן באלויכטן די וועלט בימים ההם ובזמן הזה, ה"ה מוך הבית יוסף, דער אלשיך הק', דער מבי"ט, רבי משה גאלאנטי, רבי יום טוב צהלון, און נאך און נאך, און צפת האט אויפגעלעבט פון זייער אור התורה.

דאן האבן די אידן געזעהן פאר פאסיג ארויפצוגיין אין די מאסן זיך באזעצן אינעם לאנד אשר ה' דורש אותה תמיד, און מ'האט אנגעהויבן צו צוזאמנעמען די נדחי ישראל וועלכע זענען געווען צושפרייט בכל מקומות מושבותיהם, און די טערקן האבן זיך אויפגעפירט זייער שייך צו די אידן און זיי אויפגענומען בסבר פנים זיך צו באזעצן אין ארץ ישראל מיט א מנוחה והשקט.

די ביהמ"ד פון מהר"י אבוהב ותלמידו מרן הבית יוסף אין צפת

אנהייב האבן זיך די אידן באזעצט אין עיה"ק צפת ת"ו - ביזן היינטיגן טאג שטייט נאך די אור-אלטע בית המדרש פון רבי יצחק אבוהב און זיין תלמיד מרן הבית יוסף פון יענע תקופה. פון די גדולי צפת אין יענע תקופה ווערט צום ערשט דערמאנט רבי יעקב בירב דער רב פון די שטאט פאס פון מאראקא וועלכער איז אויך דאן ארויף און זיך באזעצט אין צפת צו דינען דעם באשעפער אין ארה"ק, צוזאמען מיט

מהיכן ירק זה חי?

דער ציון פון רבי מאיר בעל הנם

בימים ההם האט זיך שייך אנטוויקלט די מסחר און דער עקאנאמישער מצב הפרנסה אין מדינת טערקיי, און די אידן דארט זענען זייער רייך געווארן, אזוי ווייט אז פון פארשידענע געגנטער און דערפלעך ארום דעם ים התיכון האט מען אלעס איבער געלאזט און געקומען וואוינען קיין טערקיי.

די אידן האבן דארט אויפגעשטעלט אפאר הקדשות און מסחרים וואס די הכנסות דערפון איז געווען געאייגנט נאר פאר די אידן וועלכע האבן עוסק געווען בתורה בקדושה וטהרה אין עיה"ק צפת, אזוי ארום אז די אידן האבן געקענט זיצן רוהיג על התורה ועל העבודה אן קיין שום שטער און דאגה פון די עול הפרנסה, און די אידן פון טערקיי האבן געשפירט א חוב און דאס געהאלטן פאר א זכיה צו העלפן און שטיצן די יושבי ארה"ק אז זיי זאלן קענען לעבן דארט בהרחבה.

די שטורמישע מחלוקה צווישן די גדולי צפת און ירושלים

די אורזאך וואס האט זיי צוגעברענגט דערצו, איז געווען צוליב די פארלאנג פון אהב"י עולי ספרד, וואס אין לויף פון די יארן וואס זיי זענען געווען אונטער די נעגל פון די פארשאלטענע אינקוויזיציע, זענען מערערע פון זיי געווען געצווינגען צו עובר זיין אויף אסאך עבירות חמורות ווי חילול שבת, עסן חמץ אין פסח, און אפילו אויך דינען עבודה זרה רח"ל, צוליב מורא און שרעק פון די רשעים וואס האבן זיי געדראהט מיטן לעבן. און די דאזיגע אידן האבן געוואלט האבן א שטיקל כפרה און א תיקון אויף זייערע מעשים דורכ'ן באקומען מלקות און אנדערע עונשים כדין תורה, האפנטליך אז דורכדעם זאל גרינגער ווערן די הארבקייט פון זייערע עבירות, אבער דאס האט מען נישט געקענט טוהן נאר דורך א בית דין מוסמך כדין תורה.

דעריבער האבן זיך צוזאם גענומען די גדולי צפת און זיי האבן געקרוינט אלס ראב"ד רבי יעקב בי רב און מיט איהם פיר פון זיינע גרויסע תלמידים מרן הבית יוסף, רבי משה מטראני דער מבי"ט, רבי ישראל די קוריאל, רבי אברהם

מ'קען נישט אריבער מישן די היסטאריע בלעטל אן צו דערמאנען די שטורמישע מחלוקה וואס האט דאן אויסגעבראכן צווישן די גדולי ישראל די ניי געקומענע עולים פון ספרד, און אגב זעהט מען פון דעם די גרויסקייט פונעם ישוב וואס האט זיך שטארק צוואקסן אין לויף פון די געציילטע יארן בכמות און ספעציעל באיכות.

די מערה פון מהר"י בירב מיטן אלשיך הק'

טערקן פאר אהב"י יושבי הגולה - ווען עס האבן זיך געהאלטן אין איין פארמערן די איינוואוינער אין ארה"ק

אין יאר רח"ץ לפ"ק, אומגעפער צוואנציג יאר נאך וואס די טויערן פון אר"י האבן זיך ברייט געעפנט דורך די טערקן פאר אהב"י יושבי הגולה - ווען עס האבן זיך געהאלטן אין איין פארמערן די איינוואוינער אין ארה"ק

איז איינגעפאלן פאר די גדולים וחכמים צו באנייען די ענין פון "סמיכה" וואס איז געווען אין די צייטן פון בית המקדש אין די תקופה פון די זמן התלמוד, ד.מ. אז בי"ד וועט האבן די מעגליכקייט צו מאכן תקנות ביי אידן, צו דן זיין אין עניני ממונות בכל תוקף, און אזוי אויך צו שטראפן פאר די וואס פאלגן נישט אויס דעם פסק, די זעלבע זאך אויך מקדש צו זיין די חדשים און מעבר זיין די יארן א.א.וו.

די מציבה פונעם מבי"ט ז"ל אין צפת

דעריבער האבן זיך צוזאם גענומען די גדולי צפת און זיי האבן געקרוינט אלס ראב"ד רבי יעקב בי רב און מיט איהם פיר פון זיינע גרויסע תלמידים מרן הבית יוסף, רבי משה מטראני דער מבי"ט, רבי ישראל די קוריאל, רבי אברהם

די ענין פון סמיכה, אבער אין צפת איז יא באנייט געווארן די בית דין, און מ'האט אנגעהויבן צו זין בכח התורה.

שפעטער האט זיך אריינגעמישט דערין די טערקישע ממשלה, און בני בליעל האבן גע'מסר'ט דעם מהר"י בירב פאר די באהערדע אויף זיין תקיפות און זיין רייכקייט - וואס ער האט גענאסן דורך די ברייטע שטיצע פון די טערקישע איינוואוינער - אזוי ווייט אז ער האט געדארפט אנטלויפן קיין מצרים, און דורך דעם איז ענג געווארן די גאנצע ענין פון סמיכה אויף א קליינעם פארנעם.

די דאזיגע נושא - וואס איז שוין געשריבן געווארן אסאך דערויף אין די קורות דברי הימים פון יענע תקופה (עי' בספה"ק ויואל משה מא' סי' קמ"ג והלאה) - האבן מיר נישט געקענט אויסלאזן בשעת'ן אריבער גיין די דאזיגע יארן פון די תקופה ווען ס'האט אנגעהויבן צו וואקסן און בליעהן די גדולי התורה אין אר"י וואס האט זיך אזוי געצויגן ווייטער ארום פינעף הונדערט יאר.

איבער די עליה פונעם אר"י הק' און זיינע תלמידים

ליינט א"י"ה אינעם קומענדיגן גליון

שלום, אלע זענען געווען צדיקים און קדושים אנשי שם, [דערנאך געפינען מיר אז דער בית יוסף האט מסמך געווען זיין תלמיד רבי משה בעל האלשיך הק', און ער האט מכתיר געווען נאך זיך זיין הייליגן תלמיד רבי חיים וויטאל ז"ל].

נאך וואס זיי האבן באשלאסן צו גרינדן דעם ב"ד, האבן זיי צוליב די כבוד פון די גדולי ירושלים געשיקט

מודיע זיין פאר די ארטיגע חכמים זייער באשלוס, און זיי האבן געשיקט ר' משה חזן ז"ל אז ער זאל איבער געבן די שליחות פאר'ן מהר"ם די קאשטרו (פון די תלמידים פון מהר"י בירב), און אזוי אויך פאר'ן ירושלימער רב רבי לוי בן חביב דער מהרלב"ח אז זיי זאלן מסכים זיין זיך צו מצטרף זיין צום בית דין און אויך אז דער מהרלב"ח אליין זאל דינען צווישן די ב"ד הסמוכים.

דא האט אויפגעפלאקערט א גרויסע מחלוקה צווישן די גדולים פון

דער ציון פון מרן הבית יוסף ז"ל אין צפת

ירושלים און צפת, די חכמי ירושלים האבן קאטאגאריש זיך אפגעזאגט פון זיך צו צושטעלן און זיי האבן זיך שארף קעגן געשטעלט קעגן דאס באנייען די ענין פון סמיכה, און עס איז געווען אריין געמישט אין דעם אלע גדולי ישראל, אסאך בריוון אהין און צוריק זענען געשיקט געווארן פון צפת קיין ירושלים אין יענע טעג, און למעשה איז אין ירושלים נישט אנגענומען געווארן

קרבן עדר ויששכר "ברך משה" רהסרטי סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעוועכי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעטמו"מ

ברכת מזל טוב

הננו משגרים ברכת מזל טוב המה ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' דוד מאיר ווייס שליט"א

ולחותנו הרב ר' נחמן יאקאב שליט"א

הרה"ח ר' מנשה ברוך קליין שליט"א

לנישואי צאצאיהם ביום שלישי באולמי הוד והדר

הרה"ח ר' שלמה האראוויטץ שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' עבי יודא האראוויטץ שליט"א

לנישואי בתו, נכדתו ביום שני באנטווערפן

הר"ר אשר עניזל גליק הי"ד

ולחותנו הרה"ח ר' יוסף פנחס וואנחאצקער שליט"א, חבר הנהלת גמית המרכזי

ולח"ו הרה"ח ר' שאול אהרן וואנחאצקער שליט"א
להכנס בנו, נכדם הב' עמרם ני"ץ לעול התורה והמצוות

הר"ר חיים יוסף גאנץ הי"ד

ולחותנו הרה"ח ר' שניאור זלמן טאבאק שליט"א

ולוקינו הרה"ח ר' יצחק האס שליט"א

ולח"ו הרה"ח ר' משה עסטרייבער שליט"א
להולדת בנו, נכדם - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

הר"ר יחזקאל הערשקאוויטש הי"ד

ולחותנו הרה"ח ר' יצחק אייזיק האלענער שליט"א
להולדת בתו, נכדתו - קידושא רבא בבית מדרשינו בשיכון

הר"ר יואל טעלער הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' יחזקאל מושולם טעלער שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' ישכר דוב פיטער שליט"א

להולדת בתו, נכדתם - קידושא רבא בבית מדרשינו בזכרון מאיר

הר"ר יואל ווייס הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' יצחק אייזיק ווייס שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' שלמה זלמן דאסקאל שליט"א, נבאי בית מדרשינו בזכרון מאיר

ולוקינו הרה"ח ר' יהושע ווייס שליט"א

להולדת בתו, נכדתם - קידושא רבא בבית מדרשינו בזכרון מאיר

הר"ר פנחס נפתלי בראנדער הי"ד

ולחותנו הרב ר' משה אהרן דאווידאוויטש שליט"א, אב"ד סקלעהוד

ולח"ו הרב ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א

להולדת בתו, נכדתם - קידושא רבא בבית מדרשינו ברח' רמב"ם

"נפש חי'ה"

ע"ש הרבנות הגדוקת
מרת חי' מיזליש ע"ה
בת מרן רבינו משה ז"ע
נלבית חי' שבט תשנ"ג

☆ ☆ ☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
י"ד
ב"ר דוב י"ד

נלבית י"ג מנחם אב תשנ"ב
☆ ☆ ☆

"תהלה לרוד"

ע"ש ר' משה דוד
טעלער י"ד
ב"ר יחזקאל מושולם י"ד

נלבית י"א תשרי תשמ"ח
☆ ☆ ☆

"אב"ן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט י"ד
ב"ר ישראל י"ד

נלבית י"ז השון תשנ"ז
☆ ☆ ☆

"ציון לנפש חי'ה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט
י"ד ב"ר ישראל צבי י"ד

נלבית מ' שבט תשנ"ג
וונתנו מרת חי'ה ע"ה
ב"ר יהושע י"ד

נלבית י"א סיון תשנ"ה
☆ ☆ ☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט י"ד ב"ר עזרא י"ד

נלבית כ"ג ניסן תשנ"ז
וונתנו מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים י"ד שמעון ע"ה

נלבית ה' סבת תשנ"א
☆ ☆ ☆

משא"ת חיים

ע"ש ר' חיים גרין י"ד
ב"ר מרדכי מנחם י"ד

נלבית כ"א אדר א' תשס"ח
וונתנו מרת אלטע
שיינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו י"ד

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן י"ד
בן ר' מרדכי וורינבערגער י"ד

נלבית ח' ספלו תשמ"ב
☆ ☆ ☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב איינבערגער י"ד

נלבית ט"ז אדר תשנ"ז
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
פענדל י"ד ב' כ"ז סיון תשנ"ה

ואמו מרת דינה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל הלוי י"ד

נלבית כ"ט תמוז תשנ"ג
☆ ☆ ☆

"חסדי שמואל וחנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעווי י"ד

ב"ר יעקב דוב י"ד
נלבית ג' תשרי תשנ"ה

וונתנו מרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה י"ד

נלבית י"ב השון תשנ"ז
☆ ☆ ☆

"אנשי חי"ה"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן י"ד

ב"ר נחמ"ד י"ד
נלבית ז' שבט תשנ"ג

וונתנו מרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פרענקל מבי"ח י"ד

נלבית ב' אלול תשמ"ג
☆ ☆ ☆

"צב"א מרומ"ם"

ע"ש ר'
צבי אלימלך געלבמאן י"ד

ב"ר אברהם י"ד
נלבית ד' אלול תשנ"ט

וונתנו מרת בריינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם י"ד

נלבית כ"ה תמוז תשנ"ט
☆ ☆ ☆

"אפריון נמטו' קר' שמעון"

ע"ש ר' שמעון דאסקאל י"ד

בן ר' שניאור זלמן י"ד
נלבית ה' מנחם אב תשנ"ח

☆ ☆ ☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ י"ד

ב"ר הק"ק איתמר טובי י"ד
נלבית י"ג ספלו תשנ"ה

☆ ☆ ☆

"ממכון שבתו השגרה"